

VANHUUSELÄKKEEN KARTTUMINEN PALKATTOMILTA AJOILTA SUOMESSA JA RUOTSISSA

Max Rönnerberg
Topsos-Sosiaalivakuutuksen
ammattillinen lisensiaattitutkimus
Sosiaalipolitiikan laitos
Turun yliopisto
Elokuu 2009

TURUN YLOPISTO

Sosiaalipolitiikan laitos

RÖNNBERG, MAX: Vanhuuseläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta Suomessa ja Ruotsissa

Ammatillinen lisensiaattitutkielma, 36 sivua, 10 liitesivua

Sosiaalipolitiikka

Elokuu 2009

Palkattomilta ajoilta karttuu Suomessa entistä laajemmin eläkettä 1.1.2005 voimaan tulleen työeläkeuudistuksen myötä. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia miltä palkattomilta ajoilta eläkettä karttuu sekä verrata palkattomien aikojen muodostaman vanhuuseläketurvan tasoa Suomessa ja Ruotsissa. Tutkielma rajattiin Suomessa ja Ruotsissa vuonna 2005 voimassa olleeseen eläke- ja sosiaalietuuslainsäädäntöön.

Tutkimuksessa laskettiin esimerkkilaskelmien avulla miten palkattomat ajat kompensoivat vanhuuseläketurvaa tutkimusmaissa työskentelyyn verrattuna, mikä Suomen vanhuuseläketurvan taso on Ruotsiin nähden, sekä mikä palkattomien aikojen osuus on vertailumaiden vanhuuseläketurvasta. Menetelmänä käytettiin sovellettua malliperhemenetelmää, jossa malliperheiden sijasta luotiin esimerkkityöuria palkattomine aikoineen molemmille sukupuolille kolmessa eri tuloluokassa. Menetelmän avulla verrattiin Suomen ja Ruotsin lainsäädännön sekä esimerkkityöurien pohjalta laskettujen vanhuuseläkkeiden rakenteita, tasoa ja palkattomien aikojen muodostamia suhteellisia eläkeosuuksia sekä tuloluokkien että vertailumaiden kesken.

Tutkimustulosten mukaan eläkekarttuman piiriin kuuluilta palkattomilta ajoilta karttui Suomessa vanhuuseläkettä pääsääntöisesti kaikille tasavertaisesti ja suhteellisesti yhtä paljon sukupuolesta sekä ansiotuloista riippumatta. Palkattomista ajoista muodostuva eläke kompensoi Suomessa merkittävästi vakuutettujen työuralla realisoituneiden toimeentuloturvariskien vaikutuksia heidän vanhuuseläketurvaansa. Myös Suomen vanhuuseläketurvan tasoa on pidettävä hyvänä Ruotsiin verrattuna. Palkattomien aikojen osuus vakuutettujen vanhuuseläketurvasta oli Suomessa suuruudeltaan samaa tasoa Ruotsin kanssa. Tutkimustulosten perusteella Suomessa on Ruotsiin verrattuna kuitenkin vielä kehitettävää sukupuolten välisen tasa-arvon sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen osalta. Asevelvollisuus ei kuulu Suomessa eläkettä kartuttavien palkattomien aikojen piiriin ja lasten kotihoidon ajalta karttuvan eläkkeen taso on Suomessa Ruotsiin verrattuna alhainen.

Asiasanat: työeläkeuudistus, sosiaalietuus, palkattomat ajat, vanhuuseläke, hyvinvointivaltio, korvaavuusaste

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
2	VANHUUSELÄKKEEN KARTTUMINEN SUOMESSA JA RUOTSISSA	4
2.1	ASUMIS- JA VAKUUTUSMAKSUPERUSTEISET VANHUUSELÄKKEET	5
2.2	TYÖMARKKINASOPIMUKSIIN PERUSTUVAT VANHUUSELÄKKEET	6
3	ELÄKKEEN KARTTUMINEN PALKATTOMILTA AJOILTA SUOMESSA JA RUOTSISSA	7
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	9
4.1	TUTKIMUKSEN TAVOITE.....	9
4.2	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	10
4.2.1	ESIMERKKITYÖURAT	11
4.2.2	HYPOTEESEIT	15
5	TULOKSET	17
5.1	PALKATTOMIEN AIKOJEN KORVAAVUUSASTEET	17
5.1.1	ASEVELVOLLISUUS	17
5.1.2	OPISKELU.....	18
5.1.3	TYÖTTÖMYYS	18
5.1.4	VANHEMPAINVAPAA.....	19
5.1.5	SAIRAUUS- JA KUNTOUTUS	20
5.1.6	TAPATURMA.....	20
5.1.7	PALKATTOMIEN AIKOJEN YHTEENLASKETUT KORVAAVUUSASTEET	21
5.2	PALKATTOMIEN AIKOJEN VAIKUTUKSET KOKONAISVANHUUSELÄKKEISIIN	22
5.2.1	KOKONAISVANHUUSELÄKKEET	22
5.2.2	PALKATTOMIEN AIKOJEN OSUUDET KOKONAISELÄKKEISTÄ	23
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	25
	LÄHTEET	30
	LIITTEET.....	37
	LIITE 1 Esimerkkityöurien mukaisten palkattomien aikojen lainsäädäntö Ruotsissa	37
	LIITE 2 Esimerkkityöurien mukaisten palkattomien aikojen lainsäädäntö Suomessa.....	39
	LIITE 3 Esimerkkityöurat	41
	LIITE 4 Katkonaisten esimerkkityöurien palkattomien aikojen muodostamien vanhuuseläkkeiden määrät ja korvaavuusasteet suhteessa katkottomiin esimerkkityöuriin tuloluokittain ja sukupuolen mukaan.....	42
	LIITE 5 Esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden määrät ja rakenteet sekä korvaavuusasteet suhteessa kuukausitasoihin työansioihin tuloluokittain ja sukupuolen mukaan	43
	LIITE 6 Katkottomien ja katkonaisten esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenne ja määrä suhteessa työansioon miesten osalta (brutto, €/kk).....	44
	LIITE 7 Katkottomien ja katkonaisten esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenne ja määrä suhteessa työansioon naisten osalta (brutto, €/kk).....	45
	LIITE 8 Palkattomien aikojen todelliset vaikutukset katkonaisia työuria omaavien esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeiden määriin ja rakenteisiin tuloluokittain ja sukupuolen mukaan.....	46

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Vanhuuseläkettä kartuttavat palkattomat ajat ja karttuman peruste Ruotsissa ja Suomessa vuonna 2005.....	8
Taulukko 2. Palkattomien aikojen eläkekattumien yhteenlasketut korvaavuusasteet tuloluokittain ja sukupuolen mukaan	21
Taulukko 3. Katkottomia työuria omaavien verrokkihenkilöiden kokonaiseläkkeiden korvaavuusasteet tuloluokittain ja sukupuolen mukaan	22
Taulukko 4. Palkattomien aikojen eläkekattumien osuudet kokonaisvanhuuseläkkeistä	24
Taulukko 5. Palkattomien aikojen eläkekattumien ”todelliset” osuudet kokonaisvanhuuseläkkeistä	24

1 JOHDANTO

Suomen työeläkejärjestelmä rakennettiin 1960-luvulla (ks. lisää työeläkejärjestelmän synnystä esim. ETK 2007), jolloin työllisyys oli vakaalla pohjalla ja muutokset yhteiskunnassa olivat sekä hitaita että ennustettavia (Karisto ym. 1997, 360). Työeläkejärjestelmä perustui muiden ansiosidonnaisten sosiaaliturvajärjestelmien tavoin palkansaajien työssäkäyntiin, jolle oli tyypillistä pitkät, kokoaikaiset ja säännölliset työsuhteet (Suikkanen ym. 1999). Käsitteet perinteisestä työsuhteesta ja yhteiskunnan muutoksista ovat viime aikoina kuitenkin muuttuneet. Työttömyys, vajaatyöllisyys ja epätavalliset työsuhteet, kuten osa- ja määräaikaisuus, ovat nopeasti muuttuvilla työmarkkinoilla nykyään yhä yleisempiä. (Kasvio 1995, 219.) Samanaikaisesti vakuutusaikavaatimukset ovat pidentyneet eläkkeiden määräytyessä koko työuralta. Tämän vuoksi kysymys palkattomien aikojen eläkekattumasta on korostunut viime vuosina.

Suomen työeläkejärjestelmä koki suurimman reforminsa sen yli 40-vuotisen historian aikana vuoden 2005 alusta. Eläkkeen perusteen laskennan ja eläkeiän muutosten ohella, myös eläkkeen kattumiseen tuli uudistuksen myötä muutoksia (ks. lisää työeläkeuudistuksesta esim. Börsch-Supan 2005; Hakola & Määttänen 2007; Lassila & Valkonen 2006). Eläkettä karttuu 1.1.2005 alkaen palkattomilta ajoilta olennaisesti laajemmin kuin aiemmin. Suomen hallitus perusteli palkattomien aikojen laajennettua eläkekattumaa eripituisten työurien oikeudenmukaisemmalla ja laajemmalla eläketurvalla sekä työn ja perhe-elämän paremmalla yhteensovittamisella. Eläkkeen laajempi kattuminen palkattomilta ajoilta edistää hallituksen mukaan myös sukupuolten, eri työaloilla ja eri työmarkkina-asemissa työskentelevien ihmisten välistä tasa-arvoa. (HE 242/2002 & 39/2004.) Länsi-Euroopan eläkejärjestelmiä on tutkittu paljon (esim. Palme 1990; Laitinen-Kuikka ym. 2002; OECD 2005b; Laitinen-Kuikka & Tuominen 2006) ja useissa länsieurooppalaisissa maissa palkattomilta ajoilta on kertynyt eläkettä jo kauan. Tästä huolimatta palkattomien aikojen vaikutuksia kokonaisuutena vakuutettujen eläkkeisiin ei ole aiemmin tutkittu¹.

Palkattomat ajat ymmärretään yleisesti ajanjaksoina, jolloin työkäiset vakuutetut eivät käy ansiotyössä. Palkaton aika nähdään siten vakuutetun realisoitu-

---

¹ S-postikeskustelut: Eläketurvakeskuksen informaattikko P. Lindström 2005 ja J. Palme 2006

neena sosiaalisena riskinä, joka vaikuttaa hänen toimeentuloonsa ja siten hänen eläketurvaansa. Perinteisesti sosiaalisella riskillä on tarkoitettu vanhuutta, sairautta, työkyvyttömyyttä, työttömyyttä, tapaturmaa, vanhemmuutta ja perheenhuoltajan kuolemaa (Tuori 2004, 15–22; ks. lisää sosiaalisista riskeistä esim. Taylor-Gooby 2004). Tavallisesti sosiaalivakuutusjärjestelmät kattavat vakuutettujen toimeentulon toteutuneen sosiaalisen riskin ajaksi sosiaalietuuksilla (Karisto ym. 1997, 357–363), joista karttuu yleisesti myös eläkettä. Eläketurvakeskuksen mukaan palkaton aika tarkoittaakin eläkettä kartuttavaa aikaa, joka ei perustu työntekoon vaan jonkin sosiaalietuuden saamiseen (Työeläkelakipalvelu 2007a). Tämän määritelmän ulkopuolelle jäävät kuitenkin ajanjakso, jolloin työkäiset vakuutetut eivät käy ansiotyössä ja joilta he eivät saa sosiaalietuutta. Esimerkkeinä käytettäköön opiskelu- ja asevelvollisuusajoja, joilta tyypillisesti karttuu eläkettä Länsi-Euroopassa (esim. Laitinen-Kuikka ym. 2002).

Opiskelua ja asevelvollisuutta ei voitane nähdä samanlaisena sosiaalisena riskinä kuin esimerkiksi työttömyyttä, joten miksi ne pitäisi määritellä palkattomiksi ajoiksi? Raja sosiaalivakuutuksiin pohjautuvien sosiaalietuuksien sekä niitä täydentävien sosiaaliavustusten välillä on menettämässä merkitystään. Sosiaalietuuksia rahoitetaan vakuutusmaksujen lisäksi myös verovaroilla. Osaan sosiaaliavustuksista on tasakorvausperiaatteen mukaisesti oikeus kaikilla vakuutetuilla, kun taas toiset avustukset perustuvat tarveharkintaan. (Tuori 2004, 15–22.) Epätavallisten työsuhteiden käydessä yhä yleisemmiksi, selkeä rajanveto työskenteleviin, sosiaalietuuksia saaviin ja sosiaaliavustuksiin turvautuviin ryhmiin ei ole mahdollista. Asiaa voidaan kuitenkin lähestyä toisella tavalla. Koulutuksen puute ja sitä kautta lisääntynyt nuorten työttömyys- ja syrjäytymisriski (Vanttaja & Järvinen 2004) voidaan nähdä sosiaalisena riskinä. Lisäksi pakollinen asevelvollisuus koskee vain miehiä, joten asevelvollisuuden suorittaminen voidaan katsoa asettavan sukupuoli-eriarvoiseen asemaan. Heikossa asemassa olevien ja sukupuolisen tasa-arvon sekä yksilöllisten ja pirstoutuneiden työurien huomioiminen kuuluu Euroopan parlamentin päätöslauselman mukaan asioihin, joihin unionin jäsenvaltioiden tulisi erityisesti kiinnittää huomiota eläkejärjestelmiä kehittäessään (2007/2290[INI]). Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat palkattomilta ajoilta karttuvan eläkkeen.

Hyvinvointivaltio määritellään usein demokraattiseksi valtioksi, joka käyttää suurimman osan verovaroistaan sen asukkaidensa tarpeiden tyydyttämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen eri sosiaalipoliittisin keinoin (Esping-Andersen 1990). Yksi hyvinvointivaltion suurimmista menoeristä muodostuu eläkkeistä. Länsieurooppalaiset hyvinvointivaltiot eroavat sosiaalipoliittisen kehityksensä ja ominaisuuksiensa lisäksi myös sosiaalipoliittikkansa laajuudessa ja tavoitteissa. Tutkimuksen teoreettiseksi lähtökohdaksi on valittu Esping-Andersenin (1990) hyvinvointivaltioiteoria, joka on laajasta kritiikistä huolimatta (esim. Ferrera 1996; Orloff 1993; Goodman & Peng 1996; Arts & Gelissen 2002) tunnetuin typologia hyvinvointivaltioista. Typologioiden käyttäminen ja soveltaminen on tyypillinen lähestymistapa vertailevassa tutkimuksessa (Anttonen 2005, 280–281). Vaikka hyvinvointivaltiot ovat ominaisuuksiltaan uniikkeja, on niiden rakenteissa Esping-Andersenin mukaan yhteneväisiä piirteitä. Toisiaan rakenteeltaan muistuttavia hyvinvointivaltiota voidaan ryhmitellä hyvinvointivaltioregiimeiksi. Esping-Andersenin havaitsemista kolmesta regiimityypistä kattavimmat hyvinvointivaltiot löytyvät sosiaalidemokraattisen regiimityypin maista. Sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion tunnuspiirteitä ovat sosiaalisiin oikeuksiin nojaava laaja ja kattava lakisääteinen sosiaaliturva, mittavin tulonsiirto rahoitettavat ja kaikille tarjolla olevat yhteiskunnalliset palvelut sekä julkisen vallan keskeinen asema. Tätä regiimityyppiä edustavat Pohjoismaat. (Esping-Andersen 1990; 1999.) Siksi tyyppiä kutsutaan usein myös pohjoismaiseksi malliksi (Esping-Andersen & Korpi 1987).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miltä palkattomilta ajoilta eläkettä karttuu ja kuinka paljon eläkettä palkattomat ajat kartuttavat Suomessa. Suomen palkattomien aikojen vertailukohteeksi on valittu pohjoismaisen regiimityypin mallimaa Ruotsi (Esping-Andersen 1990; 1999). Suomen ja Ruotsin hyvinvointijärjestelmiä on vertailtu toisiinsa usein (esim. Hytti & Hartman 2008). Ruotsi on mielenkiintoinen vertailukohde, sillä se on usein nähty hyvinvointivaltioiden pioneerimaana, jonka mallia muut Pohjoismaat ovat myötäilleet (Kautto 2001). Näin etenkin Suomi, joka Ruotsin poliittisia reformeja seuraten (Karvonen 1981) liittyi pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden kastiin muita Pohjoismaita myöhemmin vasta 1980-luvulla (Kangas 1993). Suomea onkin nimitetty Pohjoismaista vähiten sosiaalidemokraattiseksi hyvinvointivaltioksi, sillä maamme sosiaalipalvelut etuuksineen ovat pääsääntöisesti olleet tasoltaan ja kattavuus-

deltaan Ruotsia alhaisemmat. Molemmat tutkimusmaat joutuivat 1990-luvun alussa vaikeaan taloudelliseen kriisiin, johon myös maiden hyvinvointijärjestelmät joutuivat reagoimaan. (Kautto 2001.) Useista sosiaalipoliittista leikkauksista huolimatta, maiden katsotaan kuitenkin edelleen kuuluvan pohjoismaisiin hyvinvointivaltioihin (Kiander 2003, 15). Vaikka Suomi ja Ruotsi ovatkin rakenteiltaan uniikkeja kokonaisuuksia, muistuttavat vertailumaat hyvinvointivaltioina eniten toisiaan. Sama pätee myös maiden eläkejärjestelmiin, Suomi on seurannut Ruotsin mallia eläkkeiden osalta ja maiden järjestelmät ovat osittain hyvinkin samankaltaisia. (Timonen 2003, 8, 166.) Kahden toisiaan muistuttavien maiden järjestelmien vertailu on puutteistaan huolimatta (esim. Ragin 1987, 1994; Przeworski 1987) tyypillistä tapaustutkimukselle (Anttonen 2005, 278–279).

Tutkielman tutkimusmetodina käytetään sovellettua malliperhemenetelmää, jossa malliperheiden sijaan käytetään esimerkkityöuria, joille lasketaan eläke molemman tutkimusmaan eläke- ja sosiaalietuuslainsäädännön pohjalta. Tutkimus rajataan vanhuuseläkkeisiin sekä vuonna 2005 voimassa olleeseen eläke- ja sosiaalietuuslainsäädäntöön. Tutkimuksessa luodaan kuitenkin lyhyt katsaus Suomen ja Ruotsin eläkettä kartuttaviin palkattomiin aikoihin ennen vuotta 2005.

Artikkelin rakenne on seuraava. Aluksi luodaan lyhyt katsaus tutkimusmaiden vanhuuseläketurvaan. Kolmannessa luvussa esitellään Suomen ja Ruotsin eläkettä kartuttavat palkattomat ajat. Neljännessä luvussa tarkennetaan tutkimuksen tavoitteita ja esitellään tutkielmassa soveltaen käytetty malliperhemenetelmä sekä esimerkkityöurat ja tutkimuksen hypoteesit. Viidennessä luvussa raportoidaan tutkimustulokset. Lopuksi seuraa tutkimuksen yhteenveto ja johtopäätökset.

2 VANHUUSELÄKKEEN KARTTUMINEN SUOMESSA JA RUOTSISSA

Sekä Suomen että Ruotsin lakisääteinen eläketurva koostuu kahdesta toisiaan täydentävästä eläkejärjestelmästä: ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä sekä vähimmäisturvan tarjoavasta asumiseen perustuvasta ja työeläkevähen- teisestä kansaneläkkeestä (ks. lisää vertailumaiden eläkejärjestelmistä esim. Hietaniemi & Ritola 2007; Vidlund 2006). Ruotsissa on lisäksi kattavat työ-

markkinasopimuksiin perustuvat ammattikohtaiset lisäeläkejärjestelmät, joihin kuuluu yli 90 prosenttia palkansaajista (OECD 2005b, 175).

2.1 ASUMIS- JA VAKUUTUSMAKSUPERUSTEISET VANHUUSELÄKKEET

Ruotsissa takuueläkelain mukaista vanhuuseläkettä voi saada 65 vuotta täyttänyt vakuutettu ja sitä karttuu suhteessa 16–64 ikävuosien välillä Ruotsissa asutulta ajalta. Täyttä takuueläkettä voi saada Ruotsissa 40 vuotta asunut vakuutettu, joka ei saa lainkaan vakuutusmaksuperusteista työeläkettä. (Lag om garantipension 1998:702.) Suomessa kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen saanti- ja karttumisehdot ovat miltei identtiset Ruotsin takuueläkkeen kanssa. Ruotsista poiketen kansaneläkkeen voi Suomessa saada myös varhennettuna, mutta varhennetun kansaneläkkeen määrää vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta vanhuuseläkettä varhennetaan. (Kansaneläkelaki 347/1956.)

Vakuutusmaksuperusteisen vanhuuseläkkeen eläkeikä on Ruotsissa joustava ja vakuutettu voi 61 vuotta täytettyään saada vanhuuseläkkeen haluamanaan ajankohtana. Vanhuuseläkkeen määrä on kuitenkin sitä pienempi, mitä aikaisemmin vakuutettu eläkkeelle siirtyy. Vanhuuseläkettä karttuu vakuutetulle vuosittain 18,5 prosenttia tämän eläkkeen perusteena olevista tuloista, joista on vähennetty työntekijän eläkemaksu (7 prosenttia ansioista). Eläkettä karttuu vakuutetulle tämän ansiotuloista ilman ala- tai yläikärajoja, mutta työlainsäädännön mukainen eroamisikä on 67 vuotta. Työeläkkeen perusteena olevista tuloista 16 prosenttia kartuttaa vakuutetun tuloperusteista ansaintaeläkettä ja 2,5 prosenttia vakuutetun rahastoeläkettä. Rahastoeläkkeen lopulliseen määrään vaikuttavat kertyneiden maksujen lisäksi rahastoista maksuille saadut tuotot. (Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674.)

Vakuutusmaksuperusteisen eläkkeen perusteena oleville tuloille on Ruotsissa määrätty vuosittainen ansiokatto, jonka ylittävistä tuloista vakuutetulle ei kartu eläkettä. Työntekijä ei maksa eläkemaksua ansiokaton ylittävien palkkatulojen osalta. Vuonna 2005 ansiokatto oli 324 750 kruunua (34 986 €) vuodessa. Mikäli vakuutetun vuosiansiotulot alittavat 16 666 kruunua (1 795 €), ei tuloista kartu lainkaan vakuutusmaksuperusteista vanhuuseläkettä. Kukin eläkkeen perusteena oleva vuosittainen tulo pyöristetään ensin lähimmän sadan kruunun

tarkkuudella alaspäin, poikkeuksena ansiokatolla rajoitetut palkkatulot. Sitten eläkkeen perusteena olevista tuloista lasketaan kullekin vuodelle eläkeoikeus, joka pyöristetään kruunun tarkkuudella alaspäin. Lopullisen vuositasoisen vanhuuseläkkeen määrään vaikuttaa jakoluku, jolla vakuutetun kaikilta työvuosilta kertyneiden eläkeoikeuksien summa jaetaan. Jakoluku kiinnitetään kullekin 65 vuotta täyttävälle ikäluokalle ja lukuun vaikuttaa ikäluokan odotettu elinajanodote, eläkkeiden hallintokulut ja odotettu reaalityökehitys. (Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674.) Vuodelle 2005 kiinnitetty jakoluku on 15,69 (Riksförsäkringsverkets föreskrifter 2004:15).

Suomessa työntekijäin eläkelain (TEL) mukainen varhentamaton vanhuuseläke voidaan myöntää vakuutetulle tämän 63-vuotispäiväkuukauden seuraavan kuukauden alusta, vaikkakin työskentelystä karttuu vanhuuseläkettä aina vakuutetun 68 ikävuoteen asti. Ansiosidonnaista vanhuuseläkettä karttuu kunkin vuoden työansioista 18–52 ikävuosilta 1,5 prosenttia, 53–62 ikävuosilta 1,9 prosenttia ja 63–68 ikävuosilta 4,5 prosenttia. (Työntekijäin eläkelaki 395/1961.) Vuotuisista ansiotuloista vähennetään vanhuuseläkettä laskettaessa työeläkevakuutusmaksu, joka oli vuonna 2005 alle 53-vuotiaille 4,6 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneille 5,8 prosenttia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004).

2.2 TYÖMARKKINASOPIMUKSIIN PERUSTUVAT VANHUUSELÄKKEET

Toisin kuin Suomessa, työmarkkinasopimukseen perustuvat ja täysin työnantajien kustantamat lisäeläkejärjestelmät ovat Ruotsissa erittäin yleisiä. Yksi yksityisen sektorin suurimmista lisäeläkejärjestelmistä on teollisuuden ja kaupanalan toimihenkilöiden sopimuseläkejärjestelmä ITP. (Vidlund 2006, 23–24.) Siksi tutkimuksessa käytetään ITP-lisäeläkejärjestelmää laskettaessa Ruotsin sopimuseläkkeiden vaikutuksia esimerkkityöurien mukaisiin vanhuuseläkkeisiin. Varhentamattoman ITP-sopimuseläkkeen mukaisen vanhuuseläkkeen voi saada 65 vuotta täyttänyt vakuutettu. Sopimuseläkkeen määrä lasketaan vakuutetun eläkkeelle jäämistä edeltävän kuukausipalkan ja tämä 28–65 ikävuosien aikaisten työskentelykuukausien avulla. Jotta vakuutettu saisi täyden sopimuseläkkeen, on tämän täytynyt työskennellä ja olla vakuutettu ITP-järjestelmässä 360 kuukautta, eli 30 vuotta. Jokaiselta puuttuvalta kuukaudesta sopimuseläkettä vähennetään 1/360-osalla. Täyden vuositasoisen sopimuseläkkeen määrä on 10 prosenttia vakuutetun 12,2-kertaisesta kuukausipal-

kasta aina 324 750 kruunun (34 986 €) asti, tältä ylittävältä osin 65 prosenttia aina 866 000 kruunuun (93 297 €) asti, sekä tältä ylittävältä osin 32,5 prosenttia aina 1 299 000 kruunuun (139 945 €) asti. (Svenskt Näringsliv 2005.)

3 ELÄKKEEN KARTTUMINEN PALKATTOMILTA AJOILTA SUOMESSA JA RUOTSISSA

Palkattomilta ajoilta on laajempaan kokonaisuutena karttunut Ruotsissa eläkettä vuodesta 1999 alkaen, jolloin maan nykyinen työeläkejärjestelmä tuli pääosiltaan voimaan. Sairaus- ja työttömyysetuudet ovat kuitenkin kartuttaneet työeläkettä jo 1970-luvun puolivälistä alkaen. Lisäksi Ruotsin nykyinen työeläkejärjestelmä huomioi takautuvasti eläkettä kartuttavana aikana lastenhoidon vuodesta 1960 lähtien sekä opiskelun ja asevelvollisuuden suorittamisen vuodesta 1995 lähtien. (Regeringens proposition 1997/98.) Työeläkeuudistuksen myötä palkattomilta ajoilta karttuu Suomessa laajempaan kokonaisuutena eläkettä vuodesta 2005 alkaen. Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha on kuitenkin kartuttanut työeläkettä vuodesta 1969 lähtien työttömyysslisän muodossa. Työttömyysslisä muutettiin työeläkelisäksi vuonna 1994, josta lähtien työeläkelisää karttui myös työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta ja kuntoutusetuuksista pääsääntöisesti aina vuoden 2004 loppuun asti. Ennen vuotta 2005 Suomessa oli voimassa myös niin sanottu vuoden sääntö. Säännön mukaan vakuutetulle karttui työsuhteen kestäessä eläkettä palkattomalta vapaalta, mikäli vapaa jatkui enintään 359 päivää. (Työeläkelakipalvelu 2007c.)

Tutkimusmaiden vanhuuseläkettä vuonna 2005 kartuttavat palkattomat ajat ovat nähtävissä taulukossa 1. Palkattomat ajat muistuttavat vertailumaissa toisiaan paljon. Eläkettä karttuu molemmissa tutkimusmaissa ajoilta, jolloin vakuutettu on estynyt tekemästä ansiotyötään sairauden, kuntoutuksen, työttömyyden, vanhemmuuden, tapaturman ja opiskelun vuoksi. Eläkkeen karttuminen pohjautuu vertailumaissa pääsääntöisesti vakuutetulle maksettuihin etuuksiin. Vaikka palkattomien aikojen kattavuus parani Suomessa vuonna 2005 aiempaan verrattuna, on Suomi kuitenkin Ruotsia edelleen jäljessä. Toisin kuin Ruotsissa, asevelvollisuuden suorittamisesta, tieteen- ja taiteentekijöiden apurahoista, vammaisen lapsen hoitotuesta tai hoitotuesta vammaisille ei karttunut Suomessa eläkettä lainkaan vuonna 2005. Myöskään perusturvan mukaisia

työttömyysetuuksia ei huomioida Suomessa vanhuuseläkettä laskettaessa. Ruotsissa perusturvan mukaisia työttömyysetuuksia vastaava aktivointituki kartuttaa myös vanhuuseläkettä. (Työntekijäin eläkelaki 395/1961; Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674.) Yhteenvedot tutkimuksen esimerkkityöurien mukaisten palkattomien aikojen lainsäädännöstä esitetään Ruotsin osalta liitteessä 1 ja Suomen osalta liitteessä 2.

Taulukko 1. Vanhuuseläkettä kartuttavat palkattomat ajat ja karttuman peruste Ruotsissa ja Suomessa vuonna 2005

Ruotsi	Suomi
Sairaus- ja kuntoutus	
• Sairausajan palkka (1991:1047) • Sairaus- ja kuntoutuspäiväraha (1962:381) • Sairaus- ja aktivointikorvaus (1962:381)	• Sairauspäiväraha (1224/2004) • Ansiosidonnainen kuntoutusraha (395/1961) • Perusturvan mukainen kuntoutusraha (566/2005)
Työttömyys	
• Perusmäärän suuruinen työttömyyspäiväraha (1997:238) • Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha (1997:238) • Aktivointituki (1996:1100)	• Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha ja koulutusraha (1290/2002) • Ansiosidonnainen koulutustuki (1295/2002) • Vuorottelukorvaus (1305/2002)
Vanhempainvapaa	
• Vanhempainpäivärahaetudet (1962:381) • Pienten lasten vanhempien eläkeoikeus (1998:674)	• Äitiys-, erityisäitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityishoitoraha (1224/2004) • Kotihoidontuki (644/2003)
Tapaturma	
• Sairauspäiväraha, työtapaturmakorvaus ja elinkorko (1976:380)	• Ansiosidonnainen päiväraha (608/1948)/(279/1959)/(1211/1990) • Kuntoutuksen ansionmenetykskorvaus (625/1991)/(626/1991)
Koulutus	
• Opintotuki (1999:1395) • Aikuisopiskelijoiden rekrytointituki (2002:624) • Koulutustuki tohtoreiksi väitteleville (1995:938) • Tuki viittomakielikoulutukseen osallistuville vanhemmille (1997:1158)	• Tutkintojen suorittaminen (644/2003) • Aikuiskoulutustuki (1276/2000)
Muut	
• Ruotsin kirjailijaseuran ja Taiteilijalautakunnan tuki • Asevelvollisuuttaan suorittavien päiväraha (1994:1809) • Hoitotuki vammaisille (1998:703) • Läheishoitokorvaus (1988:1465)	

Ruotsissa eläkkeen perusteena oleviksi tuloiksi lasketaan veronalaiset etuudet, joista on vähennetty työntekijän eläkemaksu. Palkattomilta ajoilta karttuu ansaintaeläkettä vuosiansioiden tavoin, joten ansiokatto rajoittaa sekä ansiotulojen että palkattomien aikojen yhteen laskettua summaa. Alaraja ei kuitenkaan koske palkattomia aikoja. (Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674.)

Suomessa palkattomilta ajoilta karttuu vanhuuseläkettä 1,5 prosenttia kunkin etuuden perusteena olevista ansioista sillä edellytyksellä, että henkilöllä on työeläkelakien mukaan vakuutettuja ansioita vähintään 12 918,57 euroa² ennen vanhuuseläkkeen alkamista (Työntekijäin eläkelaki 395/1961). Käytännössä edellytys vastaa tutkimuksen esimerkkityöurien pienituloisille vajaan vuoden

² Vuoden 2005 tasossa

työskentelyä. Palkattomien aikojen karttumisikärajat vastaavat Suomessa pääsääntöisesti työskentelyn eläkekarttuman ikärajoja ja palkattomat ajat otetaan pääsääntöisesti huomioon vanhuuseläkkeen laskennassa eläkkeen alkamista edeltävän vuoden loppuun (Työntekijäin eläkelaki 395/1961). Vanhuuseläkettä kartuttavan etuuden perusteena oleva ansio lasketaan kullekin palkattomalle ajalle erikseen. Koska etuuden peruste vaihtelee vuosi- ja kuukausikohtaisesta laissa tarkasti määriteltyyn, muunnetaan se ensin päiväkohtaiseksi eläkettä laskettaessa. Päiväkohtainen peruste kerrotaan sen jälkeen niiden etuuspäivien lukumäärällä, jolloin henkilö on etuutta saanut. Tällöin saadaan palkattoman ajan etuusansio. Etuusansioista ei enää tehdä palkkatulojen tavoin työntekijän työeläkemaksuvähennystä³, mutta etuusansioista huomioidaan eläkettä laskettaessa vain tietty laissa määritelty osuus. (Työeläkelakipalvelu 2007b.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITE

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia, miltä palkattomilta ajoilta eläkettä karttuu ja kuinka paljon eläkettä palkattomat ajat kartuttavat Suomessa ja Ruotsissa. Tutkimus rajataan tutkimusmaissa vuonna 2005 voimassa olleeseen eläke- ja sosiaalietuuslainsäädäntöön. Vertailumaiden eläkejärjestelmiin ja palkattomiin aikoihin on tehty vain pieniä muutoksia kyseisen vuoden jälkeen⁴. Tutkimuksessa keskitytään palkattomien aikojen vaikutukseen palkansaajien vanhuuseläkkeen määrään. Jotta palkattomien aikojen merkitys vakuutettujen vanhuuseläketurvalle saataisiin kokonaisuudessaan selville, tutkimuksessa huomioidaan työeläkelainsäädännön mukaisen vanhuuseläkkeen lisäksi myös muiden lakisääteisten tai niitä vastaavien eläkejärjestelmien mukainen vanhuuseläke. Vanhuuseläketurvalla tarkoitetaan tutkielmassa työ-, kansan- ja sopimuseläkkeen muodostamaa kokonaisvanhuuseläkkeen summaa. Palkattomien aikojen on luokiteltu kuuluvaksi työeläkkeisiin. Tutkimuksessa ollaan kiinnostettu palkattomien aikojen muodostamasta suhteellisesta osuudesta Suomen ja Ruotsin eläkejärjestelmien mukaisesta kokonaisvanhuuseläkkeestä yksittäisten palkansaajien tasolla. Tämän selvittämiseksi tutkielmassa sovelle-

³ Työntekijän eläkemaksun vähennys huomioitu etuuden perustetta määritettäessä

⁴ Suomessa esim. palkattomien aikojen huomioiminen vanhuuseläkettä laskettaessa eläketa-
pahtumaa edeltävän kuukauden loppuun, osasairauspäiväraha 1.1.2007 alkaen, eläketurva
apurahoista 1.1.2009 alkaen, elinaikakertoimen soveltaminen vanhuuseläkkeisiin vuodesta
2010 alkaen.

Ruotsissa ei mainittavia muutoksia.

taan malliperhemenetelmää. Tutkimuksessa vastataan palkattomia aikoja sisältävien ja katkotonta työskentelyä sisältävien esimerkkityöurien avulla seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Miten palkattomien aikojen eläkekarttumat kompensoivat vakuutettujen vanhuuseläketurvaa tutkimusmaissa vastaavan ajan työskentelyyn verrattuna?
- 2) Mikä on Suomen vanhuuseläketurvan taso Ruotsiin verrattuna?
- 3) Mikä on palkattomien aikojen osuus tutkimusmaiden vanhuuseläketurvasta?

4.2 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkielman tutkimusmetodina käytetään malliperhemenetelmää. Malliperhemenetelmän tavoitteena on tuottaa yhdenmukaista ja vertailevaa tietoa eri maiden tulonsiirtojärjestelmien toiminnasta yksilötasolla. Kiinnostuksen kohteena ovat ne vakuutetut tai väestöryhmät, joille tulonsiirrot ovat tietyissä tilanteissa tarkoitettu. Tavoitteeseen pyritään luomalla esimerkkiperheitä, joiden olosuhteet on vakioitu jokaiseen vertailumaahan yhteensopivaksi. Näin voidaan yhteismitallisesti tarkastella, millaisen toimeentulotason eri järjestelmät tuottavat tietynlaisille perheille tietyissä tilanteissa. (Kuivalainen 2007a, 2–3.) Menetelmän heikkoutena ovat käytettyjen malliperheiden kuvitteellisuus sekä niihin sisältyvät oletukset käytettävästä perhetypistä (Eardley ym. 1996) ja perheiden samanlaisesta käyttäytymisestä (Kuivalainen 2007b). Välttämättömiä oletuksia on tehtävä perheenjäsenten määrästä, iästä, sukupuolesta, ansiotuloista, asuinpaikasta asumis- ja muine menoineen, sekä myös tarkasteluajankohdasta (Kuivalainen 2004). Menetelmällä tuotettu tieto ei kuvaa sitä, miten järjestelmät todellisuudessa toimivat, vaan kuinka niiden pitäisi toimia (Kuivalainen 2007a, 16–17).

Malliperhemenetelmää periaatteiltaan ja toteutukseltaan vastaavaa tutkimusmetodia on käytetty sosiaalipoliittisessa tutkimuksessa aina 1980-luvulta lähtien (esim. Bradshaw & Pichaud 1980; Kahn & Kammerman 1983). Menetelmä on ollut suosittu etenkin hyvinvointivaltion rakennetta vertailevissa tutkimuksissa ja sen keskiössä, varsinkin havaittujen eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien selittäjinä, ovat olleet juuri hyvinvointivaltioregiimit (Nelson 2003). Myös tämän tutkielman teoreettisen perustan muodostavan Esping-Andersenin hyvinvointival-

tiomallin keskeiset analyysit pohjautuvat malliperhemenetelmään (Kuivalainen 2007a, 7). Metodina on käytetty aiemmin erityisesti sosiaaliturvan suhteellisen toimeentulotason sekä sosiaaliturvaan lakiuudistuksien yhteydessä tehtyjen muutosten vaikutusten arviointiin ja vertailuun yksilötasolla (esim. Bradshaw & Finch 2002; Parpo 2006). Aiempien tutkimusten yleinen näkökulma, etenkin ansiosidonnaisten etuuksien osalta, on ollut sosiaaliturvan takaaman toimeentulotason korvaavuusaste. Käsitteenä korvaavuusasteella tarkoitetaan sosiaalietuuden kompensaatiotasoa vakuutetun aiempiin ansiotuloihin verrattuna. Vertailukelpoisuutensa vuoksi tutkimusten toimeentulotasona on usein käytetty OECD:n tuottamaa tietoa keskiverto teollisuustyöntekijän keskipalkasta (APW, average production worker's wage). (Kuivalainen 2007a, 5.) Malliperheiden sijaan tässä tutkimuksessa käytetään esimerkkityöuria, joille lasketaan kokonaisvanhuuseläke Suomen ja Ruotsin eläke- ja sosiaalietuuslainsäädännön pohjalta. Tutkielman aineistona käytetään pääosin Suomen Valtion säädöstietopankkia ja Ruotsin Rättsnätet-palvelua.

4.2.1 ESIMERKKITYÖURAT

Tutkimusta varten konstruoidut esimerkkityöurat esitetään liitteessä 3. Palkattomien aikojen sijoittaminen konstruoiuihin työuriin perustuu tilastoihin suomalaisesta yhteiskunnasta. Esimerkkityöurat ovat kuitenkin fiktiivisiä ja rakenteeltaan vertailumaiden työeläkejärjestelmien piiriin kuuluvia, joten ne eivät ole tilastollisesti edustavia. Lisäksi työurat painottavat vakuutettujen riskiä joutua pitkäaikaistyöttömäksi, sairastua vakavasti ja vahingoittua työtapaturmassa korostaen siten myös eläkejärjestelmien kattavuutta kompensoida vakuutettujen vanhuuseläketurvaa riskien toteuduttua. Esimerkkityöurat on jaoteltu kolmeen eri tuloluokkaan. Tuloluokkiin on luotu toisistaan riippumattomat, mutta mahdollisimman identtiset, työurat molempien sukupuolten esimerkkihenkilöille palkattomine aikoineen. Tuloluokkiin on lisäksi luotu verrokkihenkilöt molemmille sukupuolille katkottomine työurineen. Käytetyissä tuloluokissa pienituloisia edustavat 50 prosenttia keskipalkasta ansaitsevat, keskituloisia 100 prosenttia keskipalkasta ansaitsevat ja suurituloisia edustavat 150 prosenttia keskipalkasta ansaitsevat esimerkki- ja verrokkihenkilöt (vrt. OECD 2005b; Indicators Sub-Group of the Social Protection [ISG] 2006; Jäntti & Danziger 1999). Vanhuuseläke lasketaan kahdelletoista esimerkkityöuralle niiden vuosittaisten ansiotulojen perusteella. Jotta tutkimusmaiden eläkkeet ja niiden perusteena olevat an-

siotulot saataisiin vertailukelpoisiksi, käytetään tulojen perusteena vuoden 2005 ostovoimapariteetilla (OECD 2006) dollareiksi muunnettua keskiverto teollisuustyöntekijän keskipalkkaa (APW) Suomessa ja Ruotsissa vuodelta 2004 (OECD 2005a, 13). Lasketut eläkkeet muunnetaan lopuksi euroiksi vuoden 2005 dollarin keskipurssin mukaan (ECB 2006).

Esimerkkityöurien tapahtumien, kuten työskentelyn, työkyvyttömyyden ja työttömyyden, oletetaan alkavan aina vuoden ensimmäisenä päivänä ja kestävän kokopäiväisesti koko vuoden. Poikkeuksena tästä ovat tutkintojen suorittamiset, joiden oletetaan aktualisoituvan vuoden viimeisenä päivänä. Mikäli tapahtumavuosina kuitenkin esiintyy päällekkäisyyksiä palkattomien aikojen ja työskentelyn kesken, vuotuiset työskentelyansiot suhteutetaan saatuihin palkattomien aikojen etuuksiin kunakin tapahtumavuonna kyseessä olevien etuuksien vuosittaisten enimmäispäivien mukaan. Tutkimus rajataan Suomessa ja Ruotsissa vuonna 2005 voimassa olleeseen eläke- ja sosiaalietuuslainsäädäntöön. Tämän vuoksi esimerkkityöuria käsitellään vanhuuseläkkeitä laskettaessa kuten työurien kaikki tapahtumat olisivat aktualisoituneet ja eläkkeiden perusteina olevat ansiot olisi ansaittu vuonna 2005.

Työurat on rakennettu oletukselle, jonka mukaan koulutus lisää vakuutettujen ansiotuloja. Täten pienituloiset suorittavat esimerkkityöurissa ammatillisen perustutkinnon, keskituloiset ammattikorkeakoulututkinnon ja suurituloiset suorittavat ylemmän korkeakoulututkinnon. Vuonna 2005 ylempien korkeakoulututkintojen keskimääräinen suoritus aika oli Suomessa noin kuusi vuotta (Opetusministeriö 2005), ammattikorkeakoulututkintojen yli neljä vuotta (Opetusministeriö 2006a, 40) ja ammatillisten perustutkintojen suoritus aika yleensä noin kolme vuotta (Opetusministeriö 2006b, 28). Koska opiskelu tapahtuu tutkimuksen työuramallissa kuitenkin kokopäiväisesti ympäri vuoden, oletetaan opiskelun ammatilliseen perustutkintoon kestävän kolme vuotta, opiskelun ammattikorkeakoulututkintoon neljä vuotta ja opiskelun ylempään korkeakoulututkintoon viisi vuotta.

Yli 80 prosenttia miesten ikäluokista suoritti Suomessa asevelvollisuuden 19–20-vuotiaana vuonna 2005 (Puolustusvoimat 2005, 40). Tämän vuoksi miesten oletetaan suorittavan asevelvollisuuden myös esimerkkityöurissa 20-vuotiaana.

Työttömyysriski on korkein joko vakuutetun työuran alussa tai loppupuolella (Korkeamäki 2001, 29). Tutkimuksessa esimerkkihenkilöiden työttömyyden ajankohdaksi valitaan työuran alku. Vaikka työttömien työnhaun keskimääräinen kesto vuonna 2005 oli Suomessa 58 viikkoa (Työministeriö 2006, 5), korostetaan esimerkkihenkilöiden työurissa työttömyysriskin toteutumista kahden vuoden pituisella työttömyysjaksolla. Näin saadaan huomioitua ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan jälkeisten perusturvan mukaisten työttömyysetuuksien vaikutukset vakuutetun vanhuuseläketurvaan.

Vaikka sukupuolten työurat ovat toisistaan riippumattomia, oletetaan molempien sukupuolten saavan taloudellisen asemansa vakiinnuttua kaksi lasta palkattomia aikoja sisältävissä työurissa. Lasten lukumäärä ja ensimmäisen lapsen syntymäajankohta perustuvat ensisynnyttäjien keski-ikään ja hedelmällisyyslukuihin Suomessa vuonna 2005 (Stakes 2007, taulukot 3 ja 5). Äidit hoitavat Suomessa kutakin lastaan kotona keskimäärin ensimmäiset puolitoista vuotta (Salmi 2006, 418). Koska tutkimusten tapahtumat kuitenkin kestävät kokopäiväisesti koko vuoden ajan, oletetaan äitien hoitavan kutakin lastaan kotona täydet kaksi vuotta. Toisen lapsen oletetaan tutkimuksessa syntyvän heti ensimmäisen lapsen kotihoitoajan päätyttyä (vrt. Kartovaara 2000), joten äidit hoitavat lapsiaan kotona palaamatta välillä takaisin töihin yhteensä neljä vuotta. Molempien sukupuolten oletetaan hakevan lakisääteisiä vanhempainetuksiin sekä olevan etuusaikoina estyneitä tekemästä ansiotyötään. Mahdollisissa valintatilanteissa etuudet kohdennetaan aina äidin hyväksi⁵. Oletukset perustuvat siihen, että naiset hoitavat lapsia kotona edelleen miehiä useammin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 19). Lisäksi oletetaan, ettei äiti jää sairauslomalle ennen synnytystä, vaan että tämä jää mahdolliselle vanhempainetuudelle mahdollisimman varhain ennen täysiaikaisen lapsen syntymää.

Palkansaajien poissaolot työstä sairauden takia nousevat iän myötä. Vaikka naiset ovat sairautensa vuoksi miehiä enemmän pois töistä, kulminoituvat miesten poissaolot töistä pidemmän sairauden takia sosioekonomisesta asemasta

---

⁵ Suomi: Äidin oletetaan saavan vanhempainpäivärahaa kaikilta 158 arkipäivältä, joten isän odotetaan pitävän ainoastaan 18 päivän ansiosidonnaisen isyysrahajakson

Ruotsi: Isän oletetaan siirtävän kaikki sallitut 180 etuuspäivää äidille ja pitävän 60 vanhempainpäivärahopäivää vähimmäistasoisena

riippumatta 40–49-vuotiaina. (Ylitalo 2006.) Tähän perustuu pitkäaikaisen sairauden ja siitä kuntoutumisen ajoittaminen palkattomia aikoja sisältäviin työuriin molemmille sukupuolille tutkielmassa valittuun ajankohtaan. Sen sijaan työtaturman ja siitä kuntoutumisen sijoittaminen esimerkkihenkilöiden työurien loppuun molemmille sukupuolille perustuu naisten korkeimpaan työtaturmariskiin 55–64-vuotiaina, vaikka kaikkein korkein tapaturmariski on nuorilla miehillä (Tilastokeskus 2008, 3). Tutkimuksessa oletetaan, ettei työnantaja maksa palkansaajille normaalia palkkaa edes sairastumisen alkupäiviltä, ellei lainsäädäntö toisin määrää. Lisäksi oletetaan, että kaikki etuudet maksetaan kokonaisuudessaan palkansaajalle itselleen. Näin saadaan huomioitua sairaus- ja kuntoutusetuuksien karenssiaikojen vaikutukset vakuutetun vanhuuseläketurvaan.

Ruotsissa rahastoeläkkeen perusteina olevat tulot rahastoidaan vakuutetun rahastoeläkettä varten keskitetysti valtion Rahastoeläkevirston (PPM) kautta. Tutkielmassa oletetaan, etteivät vakuutetut valitse sijoitusrahastoja itse, jolloin tulot ohjautuvat valtion sijoitusrahastoon (Sjunde AP-fonden). Lisäksi oletetaan, etteivät vakuutetut siirrä eläkeoikeuksia puolisoilleen, jolloin rahastoeläke määräytyy miehille ja naisille samalla tavalla. (Socialdepartementet & Försäkringskassan 2005.) Vuonna 2005 Sjunde AP-rahaston hallinnoiman Premiesparfondin tuotto oli 25,1 prosenttia (Regeringens skrivelse 2006/07:130). Tämä on huomioitu laskettaessa esimerkkityöurien mukaisia vanhuuseläkkeitä Ruotsissa.

Kaikkien esimerkki- ja verrokkihenkilöiden oletetaan jäävän työeläkelainsäädännön mukaiselle vanhuuseläkkeelle Suomessa 63-vuotaina ja Ruotsissa 65-vuotiaina. Myös kansan-⁶ ja sopimuseläkejärjestelmien mukaisten vanhuuseläkkeiden oletetaan alkavan yhtä aikaa työeläkkeen rinnalla.

Tutkimuksessa käytetään menetelmän osalta seuraavia käsitteitä: esimerkkihenkilöillä tarkoitetaan niitä, joiden työurat ovat katkonaisia palkattomien aikojen vuoksi; verrokkihenkilöillä tarkoitetaan puolestaan niitä, joiden työurat ovat katkottomia; ja esimerkkityöurilla tarkoitetaan sekä esimerkki- että verrokkihenkilöiden työuria.

---

⁶ Esimerkkityöurien mukaiset kansaneläkkeet lasketaan olettamuksella, että esimerkki- ja verrokkihenkilöt asuvat eläketapahtumahetkellä yksin (FIN yksinäinen 1 kr./SWE ogift)

4.2.2 HYPOTEESIT

Tutkimuksen hypoteesit johdetaan Esping-Andersenin hyvinvointivaltiomallista. Niitä tarkennetaan Suomen hallituksen palkattomien aikojen laajennetulle eläkekarttumalle esittämien perusteluiden avulla. Palkattomien aikojen eläkekarttuma edistää hallituksen mukaan: eripituisten työurien laajempaa ja oikeidenmukaisempaa eläketurvaa; työn ja perhe-elämän parempaa yhteensovittamista; sekä sukupuolten, eri työalojen ja työmarkkina-asemissa työskentelevien ihmisten välistä tasa-arvoa (HE 242/2002 & 39/2004). Tutkimuksen esimerkkityöurien tuloluokat edustavat eri työmarkkina-asemia ja molemmille sukupuolille on tutkielmassa konstruoitu omat työuransa. Työalojen väliseen tasa-arvoon ei tutkimuksessa voida ottaa kantaa, sillä työaloja ei ole huomioitu esimerkkityöurissa. Hyvinvointivaltioluokitteluun perustuen tutkimustulosten odotetaan vahvistavan:

- 1) Yksittäiset palkattomat ajat kompensoivat vakuutettujen vanhuuseläketurvaa vastaavan ajan työskentelyyn verrattuna Suomessa pohjoismaisena hyvinvointivaltiona hyvin, mutta vastaava kompensaatiotaso on Ruotsissa hyvinvointivaltioiden mallimaana Suomea parempi.
  - 1.1. Palkattomilta ajoilta odotetaan Ruotsissa karttuvan laajemmin ja suhteessa enemmän vanhuuseläkettä kuin Suomessa (*eripituisten työurien laajempi ja oikeudenmukaisempi eläketurva*).
  - 1.2. Tuloeroilla tai sukupuolella ei odoteta olevan vaikutusta palkattomien aikojen suhteellisen eläkekarttuman suuruuteen kummassakaan tutkimusmaassa (*sukupuolten ja eri työmarkkina-asemissa työskentelevien ihmisten välisen tasa-arvon edistäminen*).

Hypoteeseihin vastataan tutkimuksessa tarkastelemalla ensin esimerkkihenkilöiden yksittäisten palkattomien aikojen korvaavuusasteita vertailumaissa. Korvaavuusasteella tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkkihenkilön palkattoman ajan kuukausitasoisen eläkekarttuman osuutta verrokkihenkilön vastaavan ajan työskentelyn karttumaan verrattuna. Tämän jälkeen tarkastellaan esimerkkihenkilöiden palkattomien aikojen yhteenlaskettuja korvaavuusasteita.

2) Vanhuuseläketurvan taso on Suomessa korkea, mutta vastaava taso on Ruotsissa Suomea korkeampi.

2.1. Kokonaisvanhuuseläkkeiden tasojen odotetaan olevan Ruotsissa kaikissa tuloluokissa Suomea korkeampi.

2.2. Pienituloisten odotetaan saavan molemmissa tutkimusmaissa kansaneläkkeen turvin muita tuloluokkia suhteellisesti enemmän kokonaisvanhuuseläkettä.

2.3. Muuten tuloeroilla tai sukupuolella ei odoteta olevan vaikutusta eläkkeen tasoon vertailumaissa.

Hypoteeseihin vastataan tarkastelemalla verrokkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenteita ja korvaavuusasteita. Näin palkattomien aikojen vaikutukset esimerkkityöurien mukaisen eläketurvan tasoon saadaan minimoitua. Korvaavuusasteella tarkoitetaan tässä yhteydessä verrokkihenkilöiden kuukausitasoisen kokonaisvanhuuseläkkeen osuutta heidän kuukausitasoiseen bruttotyöansioonsa verrattuna.

3) Palkattomien aikojen osuus vanhuuseläketurvasta on Suomessa korkea, mutta vastaava osuus on Ruotsissa Suomea korkeampi.

3.1. Palkattomien aikojen muodostaman osuuden kokonaisvanhuuseläkkeistä odotetaan olevan Ruotsissa korkeampi kuin Suomessa (*eripituisten työurien laajempi ja oikeudenmukaisempi eläketurva*).

3.2. Palkattomien aikojen osuuden kokonaisvanhuuseläkkeistä odotetaan molemmissa tutkimusmaissa olevan pienituloisilla kansaneläkkeen vuoksi muita tuloluokkia pienempi. Lisäksi osuuden odotetaan vertailumaissa olevan naisilla lastenhoidon takia miehiä korkeampi.

3.3. Muuten tuloeroilla tai sukupuolella ei odoteta olevan vaikutusta osuuksiin kummassakaan vertailumaassa (*sukupuolten ja eri työmarkkina-aseissa työskentelevien ihmisten välisen tasa-arvon edistäminen*).

Hypoteeseihin vastataan tarkastelemalla ensin esimerkkihenkilöiden palkattomien aikojen eläkekattumien muodostamia osuuksia kokonaisvanhuuseläkkeistä vertailumaissa. Tämän jälkeen samojen esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeet lasketaan uudestaan sillä olettamuksella, etteivät nämä olisi palkattomia aikoja vastaavina ajankohtina olleet lainkaan vakuutettuina. Tällöin vakuuttamattomana oloajan seuraukset on laskettavissa työeläkkeen lisäksi samassa suhteessa myös kansan- ja sopimuseläkkeisiin. Palkattomien aikojen

todellinen merkitys kokonaisvanhuuseläkkeisiin vastaa esimerkkihenkilöiden eläkkeiden ja oletuksen mukaan uudelleen laskettujen kokonaiseläkkeiden erotusta. Jakamalla erotus esimerkkihenkilöiden alkuperäisen kokonaisvanhuuseläkkeen määrällä saadaan kuva palkattomien aikojen todellisesta osuudesta kokonaiseläkkeistä. Todellisella osuudella viitataan tässä siihen tilanteeseen, ettei palkattomilta ajoilta karttuisi eläkettä lainkaan.

5 TULOKSET

Ensin tarkastellaan vertailumaiden palkattomien aikojen korvaavuusasteita. Sitten käsitellään palkattomien aikojen vaikutuksia tutkimusmaiden kokonaisvanhuuseläkkeisiin.

5.1 PALKATTOMIEN AIKOJEN KORVAAVUUSASTEET

Seuraavaksi tarkastellaan yksittäisen palkattoman ajan muodostaman eläkkeen korvaavuusastetta suhteessa vastaavan ajan työskentelystä karttuneen eläkkeen määrään. Poikkeuksena tästä ovat asevelvollisuus ja opiskelu, sillä esimerkkityöurat ovat kyseisinä aikoina identtiset urien katkonaisuudesta riippumatta. Muiden palkattomien aikojen korvaavuusasteet esitetään liitteessä 4.

5.1.1 ASEVELVOLLISUUS

Suomessa asevelvollisuus ei kartuta eläkettä. Tällöin esimerkkityöurien miehet menettävät yhden vuoden työskentelystä kertyneen eläkekarttuman joko suoraan tai välillisesti opiskelun myöhentyessä vuodella. Vaikka asevelvollisuus käytännössä koskee kaikkia suomalaisia miehiä tulotasosta riippumatta, sekä vapaaehtoisia naisia, asettaa asevelvollisuusajaka sukupuolten edustajat eläkekarttuman näkökulmasta eriarvoiseen asemaan. Ruotsissa työuramallin mukainen 10,46 euron kuukausitasoinen eläkekarttuma asevelvollisuusajalta kaikille esimerkkityöurien miehille vastaa yhden vuoden työskentelyä pienituloisille. Myös keski- ja suurituloiselle karttumaa voidaan pitää hyvänä ottaen huomioon, että asevelvollisuus suoritetaan yleensä ennen korkeakouluopintojen alkua (Pliktverket, 2005, 2).

5.1.2 OPISKELU

Suomessa opiskelusta karttuu eläkettä varsinaisesta opiskeluaajasta riippumatta suoritetusta tutkinnosta. Kaikille esimerkkityöurille karttuu eläkettä yhdeltä laskennalliselta opiskeluvuodelta tutkinnosta riippumatta periaatteessa yhtä paljon, eli 6,78 euroa kuukaudessa. Tosiasiassa työeläkkeen karttumisen 18-vuoden alaikäraja kuitenkin leikkaa pienituloisten esimerkkityöurien laskennallisesta karttumasta reilun vuoden, ts. reilun kolmanneksen⁷. Pienituloisten aiempi astuminen työelämään ylempiin tuloluokkiin verrattuna ei kompensoi tätä karttuman menetystä esimerkkityöurissa, sillä tutkielmassa käytetty työuramalli olettaa tuloerojen johtuvan juuri koulutuksesta. Täten opiskelun eläkekarttuma suosii Suomessa keski- ja suurituloisia.

Ruotsissa opiskelusta karttuva eläke riippuu opiskelua varten myönnetystä opintotuesta. Siten yhden opiskeluvuoden eläkekarttuma on kaikille esimerkkityöurille 10,78 euroa kuukaudessa, mikä jopa ylittää pienituloisten yhden vuoden työskentelyn eläkekarttuman ja on Suomeen verrattuna varsin korkea. Karttuman sitominen lukiotason jälkeiseen opiskeluun ja enimmillään 240 viikon ajalta maksettavaan opintotukeen tuo kuitenkin mukanaan suuria rajoituksia. Työuramallin mukaiset ammattitutkinnon⁸ suorittavat pienituloiset jäävät opiskelunsa ajalta täysin vaille eläkekarttumaa. Opintotuen enimmäisajan umpeutuminen karsii suurituloisten esimerkkityöurien eläkekarttumaa opiskelun viidenneltä vuodelta. Järjestelmä suosii Ruotsissa nopeasti valmistuvia korkeakouluopiskelijoita.

5.1.3 TYÖTTÖMYYS

Verrattaessa suomalaisten esimerkki- ja verrokkihenkilöiden eläkekarttumia on työttömyysetuuksien korvaavuusaste runsaat 70 prosenttia tulotasosta ja sukupuolesta riippumatta. Korvaavuusaste on varsin kohtuullinen ottaen huomioon ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan karenssipäivät sekä esimerkkihenkilöiden joutumisen päivärahan enimmäisajan täytyttyä eläkettä kartuttamattomalle perusturvan mukaiselle työmarkkinatuella. Ansiosidonnaisten työttömyyspäivä-

---

⁷ Vrt. liite 4, pienituloisten suomalaisten esimerkkihenkilöiden eläkekarttuma opiskelusta (tutkinnon eläkekarttuma ilman 18-vuoden alaikäraja $6,78\text{€}/12\text{kk} * 36\text{kk} = 20,34\text{€}$, alaikärajan kanssa $6,78\text{€}/12\text{kk} * 23\text{kk} = 13,00\text{€}$)

⁸ Ammatilliseen perustutkintoon tähtäävä opiskelu (arbetsförlagd gymnasieutbildning) rinnastetaan Ruotsissa lukiotasoiseksi opiskeluksi (Skollag 1985:1100)

rahojen eläkekattuman korvaavuusaste on Ruotsissa pienituloisille lähemmäs 80 prosenttia. Ansiotulojen kasvaessa korvaavuusaste laskee päivärahan ylärajan takia keskituloisilla 77 prosenttiin ja suurituloisilla noin 56 prosenttiin. Työttömyysetuuksien osittain Suomea korkeammat korvaavuusasteet selittyvät Ruotsin lyhyemmällä karenssiajoilla sekä perusturvaan luettavan aktivointituen eläkekattumilla. Ruotsin tuloluokkien väliset suuret erot korvaavuusasteissa voidaan nähdä myös tulonsiirtona pienituloisten, vähemmän kouluttautuneiden ja työttömyysriskille alttiimpien hyväksi.

5.1.4 VANHEMPAINVAPAA

Suomessa runsaan neljän vuoden vanhempainvapaalta äideille karttuu eläkettä vastaavan ajan työskentelyyn verrattuna pienituloisilla noin 76 prosentin, keskituloisilla noin 62 prosentin ja suurituloisilla noin 58 prosentin korvaavuusasteella. Näin siitäkkin huolimatta, että runsaan 1,5 vuoden ansiosidonnaisen äitiysraha- ja vanhempainpäivärahaajakson korvaavuusaste on Suomessa äideille ansiotuloista riippumatta 116 prosenttia. Keski- ja suurituloisten äitien heikohkoa korvaavuusastetta selittää noin 2,5 vuoden kotihoidontukijakso, jonka ajalta äideille karttuu eläkettä saman verran aiemmista tuloista huolimatta. Kun kotihoidontuen eläkekattuma vastaa pienituloisella runsaan vuoden työskentelyä, olisi suurituloisen kartuttanut saman verran eläkettä runsaan neljän kuukauden työskentelyllä. Ruotsissa vanhempainvapaan korvaavuusasteet ovat pienituloiselle äidille 126 prosenttia, sekä keski- ja suurituloisille äideillekin liki 100 prosenttia. Lisäksi työuramallin äidit ovat töihin palattuaan oikeutettuja kahden vuoden ylimääräiseen eläkekattumaan nuoremasta lapsestaan, kunnes tämä täyttää neljä vuotta. Pienituloiselle äidille tämä tarkoittaa noilta kahdelta vuodelta 150 prosentin ja keskituloiselle äidille 117 prosentin korvaavuusastetta suhteessa katkottomasti työskennelleisiin. Suurituloiselle äidille ylimääräisestä kattumasta ei eläkekaton takia ole hyötyä. Vanhempainvapaa on Ruotsissa ainoa palkaton aika, joka vaatii vakuutetulta ansiotuloja eläkettä kartuttaakseen. Käytännössä vaatimus edellyttää esimerkkihenkilöiltä työhistorian aikana viiden vuoden työskentelyä. Vakuutetuilla on tällöin oikeus eläkekattumaan, pitivät nämä vapaata työstä lasten kotihoidon vuoksi tai eivät. (Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674.) Vaikka lasten hoitaminen kotona on äideille perheineen taloudellisesti haastavaa molemmissa tutkimusmaissa (Haataja 2006),

on se eläkekattuman näkökulmasta kannattavaa Ruotsissa ansiotuloista riippumatta. Sama ei päde Suomeen.

Suomessa miehille kertyy ansiosidonnaiselta isyysrahaajaksilta eläkettä ansiotuloista riippumatta 116 prosenttia vastaavan ajan työskentelyyn verrattuna. Ruotsissa vastaava jakso on jopa kolme kertaa pidempi, mutta työuramalliin rakennettujen oletusten⁹ vuoksi vähimmäistasoisen vanhempainpäivärahan korvaavuusaste on vanhempainetuusajaksolta pienituloisillakin vain vajaa 20 prosenttia ja keski- sekä suurituloisilla alle 10 prosenttia. Vertailumaiden välillä on merkittäviä ja kiinnostavia eroja vanhempainvapaiden eläkekattumissa. Suomessa miespuolisten esimerkkihenkilöiden eläkekattuma on naisten kattumaa korkeampi. Ruotsissa miesten eläkekattuma vanhempainvapaalta on hyvin alhainen naisiin verrattuna. Vaikka vanhempainetuusajaksien merkitys miesten kokonaisvanhuuseläkkeisiin on naisiin verrattuna marginaalinen, eläkekattuman näkökulmasta isä ei kannusteta Ruotsissa Suomen tavoin jäämään kotiin huolehtimaan lapsistaan.

5.1.5 SAIRAUS- JA KUNTOUTUS

Suomessa työuramallin mukaan kolmen vuoden ajalta saatujen sairauspäivärahojen ja työeläkelakien mukaisten kuntoutusrahojen eläkekattuman korvaavuusaste on vastaavan ajan työskentelyyn verrattuna kaikille esimerkkihenkilöille noin 65 prosenttia. Ruotsissa vastaava korvaavuusaste on sukupuolesta ja ansiotuloista riippumatta runsaat 93 prosenttia. Pitkäaikainen sairaus kuntoutuksineen verottaa vakuutettujen eläkekattumaa Suomessa Ruotsiin verrattuna varsin paljon.

5.1.6 TAPATURMA

Suomessa kahden vuoden ajalta maksettujen tapaturmavakuutuksen päivärahojen ja kuntoutuksen päivärahojen korvaavuusaste on vastaavan ajan työskentelyyn eläkekattumaan nähden kaikille esimerkkihenkilöille hieman yli 50 prosenttia. Ruotsissa vastaavien etuuksien korvaavuusaste on sukupuolesta ja työansioista riippumatta täydet 100 prosenttia. Syy tapaturmavakuutusetuksien suhteellisen huonoon korvaavuusasteeseen Suomen muihin palkattomien

---

⁹ Ks. alaviite 5 sivulla 13

aikojen korvaavuusasteisiin verrattuna löytyy työskentelyn korkeammasta eläkekarttumasta 53-ikävuodesta lähtien. Työskentelystä karttuu Suomessa 53 vuotta täyttäneille korotetun eläkevakuutusmaksun myötä 0,4 prosenttia enemmän eläkettä, mutta näin ei tapahdu palkattomien aikojen kohdalla. Voidaan todeta, että työtaturmat kuntoutuksineen verottavat sairastumisten tavoin vakuutettujen eläkekarttumaa Suomessa paljon Ruotsiin verrattuna, varsinkin iäkkäämpien palkansaajien kohdalla.

5.1.7 PALKATTOMIEN AIKOJEN YHTEENLASKETUT KORVAAVUUSASTEET

Taulukossa 2 esitetään esimerkkihenkilöiden palkattomien aikojen yhteenlasketut korvaavuusasteet¹⁰. Tutkimustulosten mukaan ansiotuloilla tai sukupuolella ei Suomessa ole juurikaan vaikutusta palkattomien aikojen yhteen laskettuun korvaavuusasteeseen, vaikka naisilla esiintyykin tuloluokkien välillä pientä kotihoidontukijaksoista johtuvaa hajontaa. Voidaan todeta, että palkattomilta ajoilta karttuu vanhuuseläkettä Suomessa pääsääntöisesti kaikille tasavertaisesti yhtä paljon.

Taulukko 2. Palkattomien aikojen eläkekarttumien yhteenlasketut korvaavuusasteet¹¹ tuloluokittain ja sukupuolen mukaan

Palkattomien aikojen korvaavuusasteet		Pienituloinen	Keskituloinen	Suurituloinen
Suomi	Naiset	67 %	62 %	61 %
	Miehet	63 %	63 %	63 %
Ruotsi	Naiset	111 %	97 %	91 %
	Miehet	88 %	87 %	81 %

Ruotsissa sukupuolella ja ansiotuloilla sen sijaan on merkitystä. Erot selittyvät suurituloisten muita tuloluokkia suhteellisesti heikommilla työttömyysetuuksilla ja pienituloisten naisten vanhempainvapaan korkealla korvaavuusasteella. Pienituloisen naisen palkattomien aikojen muodostama eläke on jopa suurempi kuin tämän vastaavana aikana työskennelleellä verrokkihenkilöllä. Vaikka palkattomien aikojen eläkekarttuma suosii Ruotsissa naisia ja pienituloisia, ovat

¹⁰ Liite 4, rivien 'Eläkkeen määrä yhteensä' sarakkeet 'Korvaavuusaste %'

¹¹ Korvaavuusasteella tarkoitetaan tässä esimerkkihenkilöiden palkattomien aikojen kuukausitasoisten eläkekarttumien osuutta verrokkihenkilöiden vastaavan ajan työskentelyn karttumiin verrattuna

korvaavuusasteet jokaisessa tuloluokassa vähintään kolmanneksen korkeampia kuin Suomessa.

5.2 PALKATTOMIEN AIKOJEN VAIKUTUKSET KOKONAI SVANHUUSELÄKKEISIIN

Seuraavaksi tarkastellaan palkattomien aikojen vaikutuksia kokonaisvanhuuseläkkeisiin. Ensin käsitellään kokonaisaläkkeiden korvaavuusasteita ja rakenteita vertailumaissa (ks. liite 5). Tämän jälkeen tarkastellaan palkattomien aikojen osuuksia kokonaisaläkkeistä. Esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenteet ja korvaavuusasteet esitetään kuvioina miesten osalta liitteessä 6 ja naisten osalta liitteessä 7.

5.2.1 KOKONAI SVANHUUSELÄKKEET

Monista samankaltaisuuksista huolimatta, on Suomen ja Ruotsin eläkejärjestelmissä eroja vanhuuseläketurvan anteliaisuudessa ja rakenteessa. Taulukossa 3 esitetään katkottomia työuria omaavien verrokkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeiden korvaavuusasteet työansioihin verrattuna¹². Palkansaajat mieltävät Suomessa eläkkeiden yleiseksi tavoitetasoksi 60 prosentin korvaavuusasteen ansioihin nähden (Rantala & Suoniemi 2007, 7-8; vrt. Forma ym. 2007; Maunu 2007). Keski- ja suurituloisten verrokkihenkilöiden puhtaasti työeläkkeestä koostuvat kokonaisvanhuuseläkkeet yltyvät tutkimustulosten perusteella kyseiseen tavoitetasoon. Pienituloisten verrokkihenkilöiden korvaavuusasteet ylittävät tavoitetason kansaneläkkeen turvin noin 15 prosentilla.

Taulukko 3. Katkottomia työuria omaavien verrokkihenkilöiden kokonaisaläkkeiden korvaavuusasteet¹³ tuloluokittain ja sukupuolen mukaan

Kokonaisvanhuuseläkkeiden korvaavuusasteet		Pienituloinen	Keskituloinen	Suurituloinen
Suomi	Naiset	76 %	61 %	59 %
	Miehet	75 %	59 %	58 %
Ruotsi	Naiset	83 %	59 %	63 %
	Miehet	83 %	59 %	62 %

¹² Liite 5, rivien 'Kuukausipalkka (PPP) – eläkkeen korvaavuusaste' sarakkeet 'FIN/SWE – Katkoton työura – %'

¹³ Korvaavuusasteella tarkoitetaan tässä verrokkihenkilöiden kuukausitasoisen kokonaisvanhuuseläkkeen osuutta näiden kuukausitasoiseen bruttotyöansioon verrattuna

Ruotsissa työeläkkeiden keskimääräiseksi korvaavuusasteeksi on arvioitu 55 prosenttia¹⁴ (Ehnson & Lundberg 2008, 13). Sopimuseläkkeillä on Ruotsissa lisäksi tuntuva vaikutus vanhuuseläketurvaan jokaisessa tuloluokassa. Pienituloisten kokonaisvanhuuseläkkeiden korkea korvaavuusaste selittyy kuitenkin kansaneläkkeellä, joka muodostaa kokonaiseläkkeestä peräti neljäsosan. Suurituloisten verrokkihenkilöiden sopimuseläkkeet nostavat heidän korvaavuusasteensa hieman Suomea korkeammaksi. Vain keskituloisten verrokkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeiden korvaavuusasteet ovat samaa tasoa Suomen kanssa. Sukupuolella ei ole käytännössä merkitystä verrokkihenkilöiden korvaavuusasteisiin. Miesten hieman naisia pienemmät korvaavuusasteet selittyvät molemmissa vertailumaissa asevelvollisuuden suorittamisella. Samansuuntaisia tuloksia korvaavuusasteista on saatu myös muista tutkimuksista (vrt. ISG 2006). Sopimuseläke on Ruotsissa selkeästi tarkoitettu täydentämään suurituloisten eläkekaton rajoittamaa työeläkettä (vrt. Sjögren Lindquist & Wadensjö 2006). Voidaan todeta, että Ruotsin eläkejärjestelmä suosii Suomeen verrattuna etenkin pienituloisia ja hieman myös suurituloisia vakuutettujaan.

5.2.2 PALKATTOMIEN AIKOJEN OSUDET KOKONAISELÄKKEISTÄ

Mitä erot Suomen ja Ruotsin kokonaisvanhuuseläkkeiden anteliaisuudessa, rakenteissa ja palkattomien aikojen korvaavuusasteissa käytännössä tarkoittavat katkonaisia työuria omaavien esimerkkihenkilöiden vanhuuseläkkeiden kannalta? Esimerkkihenkilöiden kokonaiseläkkeiden korvaavuusasteet työansioon nähden ovat Ruotsissa sukupuolesta riippumatta enimmilläänkin vain runsaan prosentin katkottomasti työskennelleiden verrokkihenkilöiden korvaavuusasteita pienempiä¹⁵. Suomessa ero on hieman suurempi. Ainoastaan pienituloisten esimerkkihenkilöiden kokonaiseläkkeiden korvaavuusasteet pääsevät lähelle verrokkihenkilöiden tasoa. Keski- ja suurituloisten korvaavuusasteet ovat verrokkihenkilöiden asteita selvästi pienempiä. Kompensoiko Ruotsin eläkejärjestelmä palkattomien aikojen vaikutukset vanhuuseläketurvaan Suomesta poiketen kaikissa tuloluokissa lähes kokonaan?

---

¹⁴ Arvio koskee nuorempia ikäluokkia, joilla vähintään 40 ansaintavuotta

¹⁵ Liite 5, rivien 'Kuukausipalkka (PPP) – eläkkeen korvaavuusaste' sarakkeet '%'

Taulukossa 4 on esitetty palkattomien aikojen eläkekattumien osuudet esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeistä¹⁶. Huolimatta Ruotsin palkattomien aikojen suuremmista korvaavuusasteista (ks. taulukko 2), on palkattomilla ajoilla Ruotsissa Suomea selvästi suurempi vaikutus kokonaiseläkkeisiin ainoastaan keskituloisten osalta. Muuten palkattomien aikojen eläkekattumien osuus kokonaiseläkkeistä on vertailumaissa hyvin samansuuntainen. Kansaneläke laskee palkattomien aikojen osuutta pienituloisilla molemmissa tutkimuksissa, mutta Ruotsin sopimuseläkkeellä on sama vaikutus suurituloisiin. Molemmissa vertailumaissa palkattomien aikojen osuus on naisilla lasten kotihoitoajan vuoksi miehiä korkeampi.

Taulukko 4. Palkattomien aikojen eläkekattumien osuudet kokonaisvanhuuseläkkeistä

Palkattomien aikojen osuus kokonaiseläkkeistä		Pienituloinen	Keskituloinen	Suurituloinen
Suomi	Naiset	17 %	21 %	21 %
	Miehet	11 %	15 %	15 %
Ruotsi	Naiset	17 %	25 %	20 %
	Miehet	10 %	18 %	14 %

Voidaanko siis päätellä, että esimerkkihenkilöiden kokonaiseläkkeet olisivat ilman palkattomia aikoja taulukossa 4 esitettyjä osuuksia pienempiä? Kysymykseen voidaan vastata sillä olettamuksella, etteivät esimerkkihenkilöt olisi olleet palkattomia aikoja vastaavina ajankohtina lainkaan vakuutettuina. Tällöin vakuuttamattomana oloajan seuraukset, ja siten myös palkattomien aikojen todelliset vaikutukset, ovat laskettavissa työeläkkeen lisäksi samassa suhteessa myös kansan- ja sopimuseläkkeisiin. Palkattomien aikojen todelliset vaikutukset esimerkkihenkilöiden kokonaiseläkkeisiin esitetään taulukossa 5¹⁷.

Taulukko 5. Palkattomien aikojen eläkekattumien "todelliset" osuudet¹⁸ kokonaisvanhuuseläkkeistä

Palkattomien aikojen todellinen osuus kokonaiseläkkeistä		Pienituloinen	Keskituloinen	Suurituloinen
Suomi	Naiset	15 %	21 %	21 %
	Miehet	10 %	15 %	15 %
Ruotsi	Naiset	13 %	16 %	22 %
	Miehet	7 %	10 %	14 %

¹⁶ Liite 5, rivien 'Palkattomien aikojen osuus' sarakkeet 'FIN/SWE – Katkonainen työura – %'

¹⁷ Liite 8, rivien 'Palkattomien aikojen todellinen vaikutus' sarakkeet '%'

¹⁸ Todellisella osuudella viitataan tässä siihen tilanteeseen, ettei palkattomilta ajoilta karttuisi eläkettä lainkaan

Suomessa keski- ja suurituloisten esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeet vähenisivät tismalleen palkattomien aikojen muodostaman eläkeosuuden verran (vrt. taulukko 4). Pienituloisten kohdalla sen sijaan kansaneläke kompensoisi kokonaiseläkkeen laskua parilla prosentilla. Ruotsissa olettamuksella olisi kuitenkin suurempia vaikutuksia. Kansaneläke kompensoisi pieni- ja erityisesti keskituloisten esimerkkihenkilöiden vanhuuseläkkeiden vähentymistä. Sen sijaan suurituloisten kokonaisvanhuuseläkkeet pienentyisivät kansaneläkkeen kompensaation puuttumisen vuoksi miltei identtisesti palkattomien aikojen osuuksien verran. Suurituloisen naisen kokonaiseläke pienenesi jopa palkattomien aikojen muodostamaa osuutta enemmän. Palkattomien aikojen todellinen merkitys esimerkkihenkilöiden kokonaiseläkkeisiin on Suomessa pieni- ja suurituloisten osalta vähintäänkin yhtä suuri kuin Ruotsissa, keskituloisten osalta jopa suurempi. Voidaan todeta, että palkattomien aikojen todellinen merkitys kokonaisvanhuuseläkkeisiin kasvaa Ruotsissa ansiotulojen noustessa. Suomessa kansaneläke alentaa palkattomien aikojen todellista osuutta ainoastaan pienituloisten osalta.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa tarkasteltiin miltä palkattomilta ajoilta karttui vanhuuseläkettä Suomessa ja Ruotsissa, miten palkattomat ajat kompensoivat vertailumaiden vanhuuseläketurvaa työskentelyyn verrattuna, mikä Suomen vanhuuseläketurvan taso on Ruotsiin nähden, sekä mikä palkattomien aikojen osuus on tutkimusmaiden vanhuuseläketurvasta. Tutkielma perustui vertailumaiden eläke- ja sosiaalietuuslainsäädännön lisäksi fiktiivisiin esimerkkityöuriin. Työuramalli korosti tutkimusmaiden eläkejärjestelmien kykyä kompensoida mallin riskien toteutumista vanhuuseläketurvan osalta. Työuramallissa ei huomioitu mm. vakuutettujen tulotason kehittymistä, sukupuolten ja työalojen välisiä palkkaeroja, koulutuksen vaikutusta keskimääräisen työuran keston, taloustilanteen vaikutuksia eläkemaksujen rahastoihin, eläkkeen perusteena olevien tulojen indeksointeja, saati verotuksen vaikutuksia vakuutettujen tulotasoon. On huomattava, että korvaavuusasteiden määritelmät ja esimerkkityöurien sisältö oletuksineen vaikuttivat tutkimuksen tuloksiin. On lisäksi muistettava, että tutkimus valaisi palkattomien aikojen vaikutuksia vakuutettujen vanhuuseläkkeisiin

erityisesti työeläkkeiden näkökulmasta vuonna 2005 voimassa olleen lainsäädännön pohjalta. Tutkimusmaiden vanhuuseläkejärjestelmissä tai palkattomissa ajoissa ei sittemmin kuitenkaan ole tapahtunut suuria muutoksia. Suomi on hyvinvointivaltiona perinteisesti ottanut mallia Ruotsista ja maamme sosiaalieläketuudet ovat sekä tasoltaan että kattavuudeltaan olleet Ruotsia alhaisemmat. Myös Suomen vuoden 2005 työeläkeuudistukseen oli haettu vaikutteita Ruotsin eläkejärjestelmästä. Siksi myös kokonaisvanhuuseläkkeiden ja palkattomien aikojen muodostaman eläketurvan odotettiin tässä tutkielmassa olevan Suomessa Ruotsia alhaisemmat. Tutkimuksen rajoituksista huolimatta on todettava, ettei Suomea voida pitää Ruotsia heikompana hyvinvointivaltiona ainakaan palkattomien aikojen muodostaman vanhuuseläketurvan osalta.

Tutkimuksen ensimmäisen hypoteesin mukaan vakuutettujen palkattomien aikojen vanhuuseläketurvan kompensatiotaso olisi Ruotsissa Suomea parempi (hypoteesi 1). Tutkimustulokset vahvistivat väittämän kuitenkin vain osittain. Palkattomien aikojen eläkekattuma oli Ruotsissa odotetusti Suomea laajempi ja suhteellisesti korkeampi. Palkattomilta ajoilta kattui Ruotsissa Suomea vähintään kolmanneksen enemmän vanhuuseläkettä tuloluokasta ja sukupuolesta riippumatta. (hypoteesi 1.1.) Samalla tutkimustuloksista oli nähtävissä Ruotsin eläkelainsäädännöstäkin havaittavissa oleva piirre, jonka mukaan vakuutetusta riippumattomista työuran katkoista ei tule olla huomattavaa vaikutusta tämän eläketurvaan. Suomen työeläkelainsäädännössä on valittu toinen periaate, sillä Suomessa työnteosta kattui pääsääntöisesti palkattomia aikoja enemmän vanhuuseläkettä. Tästä näkökulmasta on mielenkiintoista, että vaikka Ruotsin eläkejärjestelmä vaikuttaisi kompensoivan työuraan liittyvät katkot miltei täydellisesti tuloluokkien sisällä, oli palkattomien aikojen korvaavuusasteissa selkeitä eroja tuloluokkien ja sukupuolten välillä. Oletusten vastaisesti naisille kattui Ruotsissa palkattomilta ajoilta suhteessa enemmän vanhuuseläkettä kuin miehille ja palkattomien aikojen suhteellinen eläkekattuma pieneni Ruotsissa ansiotulojen noustessa (hypoteesi 1.2). Eläkkeen karttumisen näkökulmasta voidaan kysyä, motivoiko Ruotsin eläkejärjestelmä kaikkia vakuutettuja palaamaan takaisin työelämän piiriin pitkän poissa olon jälkeen. Suomessa vastaavia eroja ei ollut yhtä selkeästi havaittavissa, vaan palkattomilta ajoilta kattui pääsääntöisesti kaikille eläkettä suhteellisesti yhtä paljon sukupuolesta ja ansiotuloista riippumatta.

Tutkielmalle asetetun toisen hypoteesin mukaan kokonaisvanhuuseläketurvan taso olisi Ruotsissa Suomea korkeampi (hypoteesi 2). Tulosten perusteella hypoteesia ei voitu vahvistaa. Molempien tutkimusmaiden eläkejärjestelmät suosivat odotetusti kansaneläkkeen avulla pienituloisia ja vähäosaisempia vakuutettujaan muita tuloluokkia suhteellisesti suuremmilla kokonaisvanhuuseläkkeillä (hypoteesi 2.2). Vaikka sukupuolella ei ollut merkitystä kokonaiseläkkeiden tasoon kummassakaan tutkimusmaassa, oli tuloeroilla muitakin vaikutuksia vanhuuseläketurvaan Ruotsissa. Ruotsin eläkejärjestelmän vahvasti suosimien pienituloisten rinnalla myös suurituloisten eläkkeet olivat Ruotsissa sopimuseläkkeen turvin yllättäen keskituloisten kokonaiseläkkeitä suhteellisesti suurempia (hypoteesi 2.3). Siten vain keskituloisten eläkkeet jäivät Ruotsissa samalle tasolle Suomen kanssa (hypoteesi 2.1). Suomessa keski- ja suurituloiset saivat ansiotuloihinsa nähden suhteellisesti yhtä paljon vanhuuseläkettä.

Palkattomat ajat muodostaisivat tutkimuksen kolmannen hypoteesin mukaan Ruotsissa suuremman osuuden vanhuuseläketurvasta kuin Suomessa (hypoteesi 3). Tutkimustulosten valossa tämä hypoteesi oli kuitenkin hylättävä. Palkattomien aikojen muodostama todellinen osuus kokonaiseläkkeistä ei ollut Ruotsissa Suomea suurempi (hypoteesi 3.1). Tosiasiassa palkattomien aikojen osuudet olivat vertailumaissa pieni- ja suurituloisten osalta yhtä suuret, keskituloisten osalta Suomessa jopa hieman korkeammat. Pienituloisilla palkattomien aikojen osuudet kokonaiseläkkeistä laskivat molemmissa tutkimusmaissa kansaneläkkeen vuoksi odotetusti muita tuloluokkia pienemmiksi. Samoin naisten osuudet olivat vertailumaissa lastenhoidon vuoksi molemmissa tutkimusmaissa miehiä korkeampia (hypoteesi 3.2). Muuten tuloeroilla ei ollut Suomessa vaikutuksia palkattomien aikojen osuuteen vanhuuseläkkeistä. Ruotsissa palkattomien aikojen todellinen merkitys kokonaiseläkkeisiin kasvoi oletuksen vastaisesti ansiotulojen noustessa (hypoteesi 3.3).

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että palkattomat ajat kompensoivat Suomessa merkittävästi vakuutettujen työuralla realisoituneiden riskien vaikutuksia näiden vanhuuseläketurvaan. Palkattomien aikojen eläkekarttuma edistää Suomessa työurien laajempaa ja oikeudenmukaisempaa eläketurvaa, sekä sukupuolten ja eri työmarkkina-asemissa työskentelevien ihmis-

ten välistä tasa-arvoa. Kokonaisvanhuuseläkkeiden korvaavuusasteet yltyvät Suomessa eläkkeille miellettyyn 60 prosentin tavoitetasoon. Siten myös palkattomien aikojen muodostamaa osuutta vanhuuseläketurvasta on Suomessa pidettävä hyvänä, sillä palkattomien aikojen korvaavuusasteet jopa hiveneren ylityvät eläkkeiden yleisen kompensatiotason. Tästä huolimatta Suomen palkattomien aikojen laajuudessa on tutkimustulosten perusteella vielä kehitettävää sukupuolten välisen tasa-arvon sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen näkökulmasta. Eläkettä kartuttamaton asevelvollisuus aika on Suomessa selvä epäkohta Ruotsiin verrattuna. Vaikka asevelvollisuudella ei sinänsä olisikaan kovin suurta merkitystä vakuutettujen kokonaiseläkkeen määrään, olisi karttuma tärkeä sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta. Eläkekarttuman sitominen varusmies- tai siviilipalveluksen suorittamisesta tutkintojen ja kotihoidontuen tasoiseen laissa määriteltyyn karttumaan tulisi nostaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, sillä vastaavan eläkekarttuman valtiolle aiheutuvat kustannukset olisivat arviolta vain runsas kaksi miljoona euroa vuodessa ikäluokkaa kohden (Puolustusvaliokunnan mietintö 1/2007). Käytännössä asevelvollisuuden eläkekarttuma vaikuttaisi tällä oletuksella täysipainoisesti eläkemenoihin noin 80 vuoden päästä, jolloin siitä aiheutuvat kustannukset olisivat arviolta noin 80–100 miljoona euroa vuodessa (Klaavo 2003). Toisaalta kotihoidontuen eläkekarttuman nykyistä tasoa voidaan pitää Ruotsiin verrattuna alhaisena. Lastenhoito on Suomessa kotiin jääville äideille edelleenkin taloudellisesti haastavaa myös eläkekarttuman näkökulmasta nimenomaan ansiosidonnaisten vanhempainetuksien jälkeiseltä kotihoidontuen ajalta. Tilanteen korjaaminen on kuitenkin pulmallista, sillä vanhempien korkeammat eläkekarttumat lasten kotihoidon ajalta vaatii laajempaa yhteiskunnallista tahtotilaa perhevapaiden aiheuttamien kustannusten jakamisesta tasa-arvoisemmin myös miesvaltaisille työaloille.

Suomen uudistetun työeläkelainsäädännön mukainen palkattomien aikojen laajennettu eläkekarttuma vei Suomen eläketurvan Ruotsiin verrattuna kohti parempaa ja sosiaalisesti tasa-arvoisempaa suuntaa epätavalliset, pirstoutuneet ja yksilölliset työurat huomioiden. Esping-Andersenin hyvinvointitypologiaan nojautuen, Suomen palkattomien aikojen eläkekarttuman tulisi siten olla myös Länsi-Euroopan parhaimmistoa. Tutkimus ei kuitenkaan valota Suomen palkattomien aikojen eläkekarttuman tasoa muihin länsieurooppalaisiin maihin näh-

den. Palkattomien aikojen laajennettu eläkekattuma oli selkeä parannus vuoden 2005 eläkeuudistusta edeltävään aikaan verrattuna. Silti vastaamatta jää kysymys siitä, kuinka paljon uudistus vakuutettujen eläketurvaa todella paransi. Tutkimuksen ulkopuolelle jäivät myös syyt Suomen työeläkeuudistuksen toteuttamiselle palkattomien aikojen laajennuksen osalta. Oliko kyse valtiovallan ja suomalaisten työmarkkinajärjestöjen keskinäisestä sopimuksesta tasoltaan kestävien ja riittävien eläkkeiden turvaamiseksi, oliko Euroopan unionin komission kasvaneella vaikutusvallalla jäsenmaiden sosiaalipolitiikkaan konvergenssipyrkimyksineen oma osuutensa asiaan, vai oliko kyseessä työeläkejärjestelmämme panos ikääntyvän Suomen kilpailukyvyyn parantamiseksi globaaleilla työvoimamarkkinoilla? Nämä kysymykset jäävät muiden tutkimusten vastattavaksi.

LÄHTEET

Anttonen, A. (2005). Vertailut ja sosiaalipolitiikan tutkimuksen uusi suunta. *Janus* 13 (3), 268–288.

Arts, W. & Gelissen, J. (2002). Three worlds of welfare capitalism or more? A state-of-the-art report. *Journal of European Social Policy*, Vol. 12, No. 2, 137–158.

Bradshaw, J. & Finch, N. (2002). *A Comparison of Child Benefit Packages in 22 Countries*. London, Department for Work and Pensions.

Bradshaw, J. & Piachaud, D. (1980). *European Child Support in the European Community*. London, Bedford Square Press.

Börsch-Supan, A. (2005). The 2005 Pension Reform in Finland. *Finnish Centre for Pensions Working Papers* 2005:1.

Eardley, T. & Bradshaw, J. & Ditch, J. & Gough, I. & Whiteford, P. (1996). *Social Assistance in OECD Countries: Volume I Synthesis Reports*. Department of Social Security Research Report No. 46. London, HMSO.

ECB, European Central Bank (2006). *Bilateral Exchange Rates*. Monthly Bulletin, September 2006.

Ehnsen, G. & Lundberg, K. (2008). Pensionsnivåer och indikatorer för ekonomiska incitament att övergå i ålderspension. Svar på uppdrag i 2007 års regleringsbrev (7.3.2008), Försäkringskassan.

Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge, Polity Press.

Esping-Andersen, G. (1999). *The Social Foundations of Postindustrial Economies*. Oxford, Oxford University Press.

Esping-Andersen, G. & Korpi, W. (1987). From Poor Relief to Institutional Welfare States: The Development of Scandinavian Social Policy. Teoksessa Erikson, R. & Hansen, E. J. & Ringen, S. & Uusitalo, H. (toim.): *The Scandinavian Model: Welfare States and Welfare Research*. Armonk, M.E. Sharpe, 39–74.

ETK, Eläketurvakeskus (2007). Eläketurvan historia. URL <http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=45524&Item=59844> (17.4.2009).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. marraskuuta 2008 sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmien tulevaisuudesta: niiden rahoitus ja suuntaus kohti yksilöllistämistä (2007/2290[INI]).

Ferrera, M. (1996). The "southern model" of welfare in social Europe. *Journal of European Social Policy*, Vol. 6, No. 1, 17–37.

- Forma, P. & Kallio, J. & Pirttilä, J. & Uusitalo, R. (2007). Kuinka hyvinvointivaltio pelastetaan? Kelan tutkimusosasto, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 89.
- Goodman, R. & Peng I. (1996). The East Asian Welfare States: Peripatetic Learning, Adaptive Changes, and Nation Building. Teoksessa Esping-Andersen, G. (toim.): Welfare States in Transition: National Adaptations in Global Economies, Sage/UNRISD, London, 192–224.
- Haataja, A. (2006). Pohjoismainen ansaitsija-hoivaajamalli. Ruotsin ja Suomen perhevapaajärjestelmän vertailu. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Hakola, T. & Määttä, N. (2007). Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeelle siirtymiseen ja eläkkeisiin - Arviointia stokastisella elinkaarimallilla. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2007:1.
- HE 242/2002 Hallituksen esitys Eduskunnalle eläkelainsäädännön muuttamiseksi.
- HE 39/2004 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merimieseläkelain muuttamisesta sekä eläkelainsäädännön tarkistamiseksi.
- Hietaniemi, M. & Ritola, S. (2007). Suomen eläkejärjestelmä. Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 2007:5.
- Hytti, H. & Hartman, L. (2008). Integration vs compensation – välfärdsstrategier kring arbetsoförmåga i Sverige och Finland. Uppsala, IFAU Rapport 2008:10.
- Indicators Sub-Group of the Social Protection Committee [ISG] (2006), Current and Prospective Theoretical Pension Replacement Rates, European Commission. URL http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/adequacy_sustainability_en.htm.
- Jäntti, M. & Danziger, S. (1999). Income Poverty in Advanced Countries. Palkansaajien tutkimuslaitos, Tutkimusjulkaisuja.
- Kahn, A.J. & Kammerman, S.B. (1983). Income Transfers for Families with Children. Philadelphia, Temple University Press.
- Kangas, O. (1993). The Finnish Welfare State – A Scandinavian Welfare State? Teoksessa Kosonen, P (toim.): The Nordic Welfare State as Myth and Reality. Helsinki, Helsingin yliopisto, 67–80.
- Karisto, A. & Takala, P. & Haapola, I. (1997). Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Helsinki, WSOY.
- Kartovaara, L. (2000). Lasten perheet. Teoksessa Kartovaara, L. & Sauli, H. (toim.): Suomalainen lapsi. Väestö 2000:7. Helsinki, Tilastokeskus, 29–44.
- Karvonen, L. (1981). "Med vårt västra grannland som förebild" en undersökning av policydiffusion från Sverige till Finland. Akademisk avhandling, Meddelanden från stiftelsen för Åbo Akademi forskningsinstitut nr 62.

- Kasvio, A. (1995). Uusi työn yhteiskunta. Suomalaisen työelämän muutokset ja kehittämismahdollisuudet. 2. painos. Jyväskylä, Gummerus.
- Kautto, M. (2001). Diversity Among Welfare States: Comparative Studies on Welfare State Adjustment in Nordic Countries. Helsinki, Stakes.
- Kiander, J. (2003). The Nordic welfare state in the 1990s: Consequences of disinflation and fiscal consolidation in the three Nordic EU countries. Ezoneplus Working Paper No. 13D, Jean Monnet Centre of Excellence, Freie Universität Berlin.
- Klaavo, T. (2003). Vaikutusarvio eläkkeen karttumisesta asevelvollisuusajalta. Eläketurvakeskus.
- Korkeamäki, O. (2001). Työttömyysriskiin vaikuttavat yksilö ja yrityskohtaiset tekijät Suomessa 1990–1996. VATT-keskustelualoitteita 255. Helsinki, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Kuivalainen, S. (2004). A Comparative Study on Last Resort Social Assistance Schemes in Six European Countries. Helsinki, Stakes.
- Kuivalainen, S. (2007a). Malliperhemetodin käyttö ja anti kansainvälisissä vertailuissa. Turun yliopiston Sosiaalipolitiikan julkaisuja C:18/2007.
- Kuivalainen, S. (2007b). Toimeentulotuen alikäytön laajuus ja merkitys. Yhteiskuntapolitiikka 72 (2007):1, 49–56.
- Laitinen-Kuikka, S. & Bach, J. & Vidlund, M. (2002). Eläketurva Länsi-Euroopassa. Eläketurvakeskus.
- Laitinen-Kuikka, S. & Tuominen, E. (2006). Changing division of labour within the family and the responses of pension policy. Finnish Centre for Pensions Working Papers 2006:4.
- Lassila, J. & Valkonen, T. (2007). The Finnish Pension Reform of 2005. The Geneva Papers, Volume 32, Issue 1, January 2007, 75–94.
- Lindström, P. (2005). Henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla 8.7.2005.
- Maunu T. (2007). How well can individuals approaching retirement estimate their future pension benefits? Finnish Centre for Pensions, Working Papers 2007:2.
- Nelson, K. (2003). Fighting Poverty, Comparative Studies on Social Insurance, Means-tested Benefits and Income Redistribution. Stockholm, Swedish Institute for Social Research.
- OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development (2005a). Taxing Wages 2003/2004 – 2004 Edition. OECD Publishing.

OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development (2005b). Pensions at a glance: Public Policies across OECD countries. OECD Publishing.

OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development (2006). Main Economic Indicators 9/2006. URL <http://www.oecd.org/std/mei>.

Opetusministeriö (2005). KOTA-tietokanta, Tutkintojen keskimääräiset suoritusajat, Kaikki yliopistot, Kaikki koulutusalat, Vuosi 2005. URL <https://kotaplus.csc.fi/online/Etusivu.do>.

Opetusministeriö (2006a). Ammattikorkeakoulut 2005: Taulukoita AMKOTA-tietokannasta. Opetusministeriön julkaisuja 2006:42.

Opetusministeriö (2006b). Koulutus ja tiede Suomessa. Opetusministeriön julkaisuja 2006:8.

Orloff, A. (1993). Gender and the social rights of citizenship: The comparative analysis of gender relations and Welfare states. *American Sociological Review*, Vol. 58, No. 3, 303–328.

Palme, J. (1990). Pension Rights in Welfare Capitalism. The Development of Old-Age Pensions in 18 OECD Countries 1930-1985. Dissertation Series No. 14. Stockholm, Swedish Institute for Social Research.

Palme, J. (2006). Henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla 3.1.2006.

Parpo, A. (2006). Toimeentulotuen muutokset ja kotitalouksien tulonmuodostus. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006):1, 41–58.

Pliktverket (2005), Pliktverkets statistikrapport.

Puolustusvaliokunnan mietintö 1/2007 vp.

Puolustusvoimat (2005). Taskutietoa puolustusvoimista 2005. Pääesikunnan viestintäosaston julkaisu 1. painos.

Przeworski, A. (1987). Methods of Cross-National Research, 1970-83: An Overview. Teoksessa Dierkes, M. & Weiler, H. & Antal, A. (toim.); In *Comparative Policy Research: Learning from Experience*. Berlin, Wissenschaft Zentrum, 31–49.

Ragin, C. (1987). *The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies*. Berkley, University of California Press.

Ragin, C. (1994). Introduction to Qualitative Comparative Analysis. Teoksessa Janoski, T. & Hicks, A. (toim.): *The Comparative Political Economy of the Welfare State*. Cambridge, Cambridge University Press, 299–319.

Rantala, R. & Suoniemi, I (2007). Tulojen muuttuminen eläkkeelle siirryttäessä. *Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita* 2007:6.

Regeringens proposition 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension, m.m.

Regeringens skrivelse 2006/07:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2002–2006.

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 2004:15) om delningstal för personer födda år 1940 respektive personer födda år 1944.

Salmi, M (2006). Syntyvyys tai työllisyysaste? Yhteiskuntapolitiikka 71 (2006):4, 416–423.

Sjögren Lindquist, G. & Wadensjö, E. (2006). The Swedish Welfare State: The Role of Supplementary Compensations. Working paper 1/2006. Stockholm University, Swedish Institute for Social Research.

Socialdepartementet & Försäkringskassan (2005). Den svenska ålderspensionen 2005.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2004). Työeläkevakuutusmaksut vuodelle 2005 ja TEL-laskuperustekorko vahvistettu. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteita 415/2004.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2005). Perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvauksen kehittäminen - Selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2005:16.

Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (2007). Pohjoismaiset perinataalitulostat. Stakes.

Suikkanen, A. & Linnakangas, R. & Karjalainen, A. (1999). Koulutus ja muuttuneet työmarkkinat. Teoksessa Linnakangas, R. (toim.): Koulutus ja elämäntilanne. Näkökulmia koulutuksen vaikuttavuuteen. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 28, 89–225.

Svenskt Näringsliv – Förhandlings- och samverkansrådet PTK (2005), Avtal om ITP och TGL.

Taylor-Gooby, P. (toim.) (2004). New risks, new welfare: The Transformation of the European Welfare State. Oxford, Oxford University Press.

Tilastokeskus (2008). Työtaturmat 2005 – Työtaturmat Suomessa vuonna 2005. Suomen virallinen tilasto.

Timonen, V. (2003). Restructuring Welfare State: Globalisation and Social Policy Reform in Finland and Sweden. Cheltenham, Edward Elgar.

Tuori, Kaarlo (2004). Sosiaalioikeus. Porvoo, WSOY Lakitieto.

Työeläkelakipalvelu. URL <http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi> (2007, 13. kesäkuuta).

- Eläketurvakeskuksen soveltamisohjeita (2007a), Vuoden 2005 uudistukseen liittyvissä soveltamisohjeissa käytetty käsitteistö.

- Eläketurvakeskuksen soveltamisohjeita (2007b), Eri sosiaalietuuksista karttuvan eläkkeen yhteiset laskentaperiaatteet.
- Eläketurvakeskuksen soveltamisohjeita (2007c), Työeläkelisä ja vuoden sääntö vuoden 2005 jälkeen.

Työministeriö (2006). Työnvälityksen vuositilastot 2005. Tilastotiedote 2006:2.

Vidlund, M. (2006). Ruotsin eläkejärjestelmä. Eläketurvakeskus.

Vanttaja, M. & Järvinen, T. (2004). Koulutuksesta ja työstä karsiutuneet. Vailla ammattitutkintoa ja työpaikkaa vuonna 1985 olleiden nuorten myöhemmät elämänvaiheet. Yhteiskuntapolitiikka 69 (2004):5, 472–480.

Ylitalo, M. (2006). Palkansaajien sairauspoissaolot. Teoksessa Lehto, A-M & Sutela, H. & Miettinen, A. (toim.): Kaikilla mausteilla. Artikkeleita työolotutkimuksesta. Helsinki, Tilastokeskus, 293–316.

LAINSÄÄDÄNTÖ

Rättsnätet. URL <http://www.notisum.se>.

- Lag om allmän försäkring 1962:381
- Lag om arbetsskadeförsäkring 1976:380
- Skollag 1985:1100
- Lag om ersättning och ledighet för närståendevård 1988:1465
- Lag om sjuklön 1991:1047
- Lag om totalförsvarsplikt 1994:1809
- Förordning om utbildningsstöd för doktorander 1995:938
- Förordning om aktivitetsstöd 1996:1100
- Lag om arbetslöshetsförsäkring 1997:238
- Förordning om arbetslöshetsförsäkring 1997:835
- Förordning om statsbidrag för teckenspråkutbildning för vissa föräldrar 1997:1158
- Lag om inkomstgrundad ålderspension 1998:674
- Lag om garantipension 1998:702
- Lag om handikappersättning och vårdbidrag 1998:703
- Studiestödslag 1999:1395
- Lag om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande 2002:624

Valtion säädöstietopankki. URL <http://www.finlex.fi>.

- Tapaturmavakuutuslaki 608/1948
- Kansaneläkelaki 347/1956
- Liikennevakuutuslaki 279/1959
- Työntekijäin eläkelaki 395/1961
- Sotilastapaturmalaki 1211/1990
- Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 625/1991
- Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 626/1991
- Laki aikuiskoulutustuesta 1276/2000
- Työttömyysturvalaki 1290/2002
- Laki julkisesta työvoimapalvelusta 1295/2002

- Vuorotteluvapaalaki 1305/2002
- Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta 644/2003
- Sairausvakuutuslaki 1224/2004
- Laki kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005

LIITTEET

LIITE 1 Esimerkkityöurien mukaisten palkattomien aikojen lainsäädäntö Ruotsissa¹⁹

Etuudet	Kartuttaako eläkettä		Ruotsi	
	Ei	Kyllä		
Asevelvollisuus	X		Laki	Lag om totalförsvarsplikt (1994:1809)
			Eläkettä karttuu	Varusmiespalvelusvelvollisuuden suorittamisen ajalta
			Eläkekarttuman peruste	Eläkkeen perusteena on 50 prosenttia kaikkien vakuutettujen keskiansioista
			Ehdot	Palveluksen on täytynyt kestää keskeytyksellä vähintään 120 päivää ja varusmiehen on täytynyt saada palvelusajalta maanpuolustusvelvollisuutta koskevan lain mukaista päivärahaa
			Muuta	-
Opiskelu	X		Laki	Studiestödslag (1999:1395)
			Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetulle peruskoulu- ja lukiotason jälkeistä opiskelua varten myönnettäviä opintotuita
			Eläkekarttuman peruste	Opintotuet huomioidaan eläkettä laskettaessa 138 prosenttisesti
			Ehdot	Opintotukea voi saada enintään 240 viikkoa
			Muuta	-
Työttömyysetuudet	X			
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	x		Laki	Lag om arbetslöshetsförsäkring (1997:236) ja förordning om arbetslöshetsförsäkring (1997:835)
			Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetun saamien työttömyyspäivärahojen perusteella
			Eläkekarttuman peruste	Työttömyyspäivärahan suuruus on 80 prosenttia vakuutetun työttömyyttä edeltävän 12 kuukauden raamiajan keskimääräisestä päiväkohtaisesta ansiosta
			Ehdot	Työttömyyskassa maksaa ansiosidonnaista päivärahaa enintään 300 arkipäivältä. Päiväraha alaraja on 320 kruunua ja yläraja 680 kruunua. Mikäli vakuutetun laskennallinen päiväraha ylittää ylärajan, on tällä oikeus korotettuun päivärahaan ensimmäiseltä 100 päivärahopäivältä. Korotetun päivärahan yläraja on 730 kruunua
			Ehdot	Etuuteen on oikeus 20-63-vuotiaalla työttömällä työkykyisellä vakuutetulla, joka täyttää työttömyysturvavakuutuslain mukaiset perus- ja työskentelyehdot
			Ehdot	Perusehdot täytyvät, jos vakuutettu: - on valmis ottamaan vastaan työtä - voi työskennellä esteettä vähintään 3 tuntia työpäivässä ja keskimäärin vähintään 17 tuntia viikossa - on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi työvoimatoimistoon - on osallistunut henkilökohtaisen työnhakusuunnitelmaan tekoon työvoimaviranomaisten kanssa - on työttömänä aktiivisesta työnhausta huolimatta
			Ehdot	Työskentelyehdot täytyvät, jos vakuutettu on ollut työttömyyttä edeltävän viimeisen 12 kuukauden raamiajan aikana ansiotyössä vähintään kuusi kuukautta ja työskennellyt keskimäärin vähintään 70 tuntia kuukaudessa
Muuta	Vakuutettu on ollut työttömyyskassan jäsen vähintään 12 kuukautta ennen työttömyyden alkua			
Aktiointituki	x		Muuta	Karenssinä 5 työttömyyspäivää viimeisen 12 kuukauden ajalta
			Laki	Mikäli vakuutettu ei 300 maksetun eluspäivän jälkeen täytä työskentelyehtoja uudestaan, ohjataan hänet pääsääntöisesti aktiointitakuun alaiseen työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan
			Eläkettä karttuu	Förordning om aktivitetsstöd (1996:1100)
			Eläkekarttuman peruste	Eläkettä karttuu vakuutetun saaman aktiointituen perusteella
			Ehdot	Försäkringskassan maksama aktiointituki vastaa yleensä ansiosidonnaisen työttömyystuen määrää. Mikäli vakuutettu ei saanut työttömyyspäivärahaa ennen aktiointitukea, on tuen päivärahan suuruus 223 kruunua
Ehdot	Aktiointitukeen on oikeus vakuutetulla, joka osallistuu työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan tai joka on aktiointi- ja nuorisotakuun piirissä			
Ehdot	Nuorisotakuun piirissä ovat 20–24-vuotiaat työvoimatoimistoon työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet vakuutetut. Vakuutettu siirtyy takuun piiriin viimeistään 90 päivää työttömyyden alkamisesta			
Ehdot	Aktiointitakuun piirissä ovat 25-vuotta täyttäneet työvoimatoimistoon työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet pitkäaikaistyöttömät tai vakuutetut, jotka ovat vaarassa joutua pitkäaikaistyttömiksi. Vakuutettu siirtyy aktiointitakuun piiriin viimeistään 27 kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta			
Muuta	-			
Vanhempainetuudet	X			
Pienten lasten vanhempien eläkeoikeus	x		Laki	Lag om inkomstgrundad ålderspension (1996:674)
			Eläkettä karttuu	Pienen lapsen vanhemmalle karttuu eläkettä riippumatta siitä, pitääkö tämä vapaata työstä lastenhoidon vuoksi lankaan. Eläkettä karttuu vuosikohtaisesti lapsen vanhemmalle lapsen neljän ensimmäisen elinvuoden ajalta
			Eläkekarttuman peruste	Vanhemman eläkeoikeus lasketaan kullekin vuodelle kolmella tavalla, joista Försäkringskassan valitsee automaattisesti vanhemmalle edullisimman tavan:
			Eläkekarttuman peruste	1) Vanhemman vuosittainen eläkeoikeus täydennetään tämän oikeista tuloista riippumatta samaksi, kuin se oli vuotta ennen lapsen syntymää tai adoptointia 2) Vanhemman vuosittainen eläkeoikeus täydennetään tämän oikeista tuloista riippumatta samaksi, kuin tämä olisi ansainnut 75 prosenttia Ruotsin kyseisen vuoden keskituloista 3) Vanhemman kyseisenä vuonna ansaitsemiin eläkkeen perusteena oleviin tuloihin lisätään yksi tulosperusmäärää vastaava ansio, eli 43.300 kruunua

¹⁹ Jatkuu seuraavalla sivulla

Pienten lasten vanhempien eläkeoikeus	x	Ehdot	Vanhemman on asuttava eläkettä kattavalta vuodelta lapsen kanssa vähintään puolet vuodesta Vanhemman on täytynyt työuransa aikana työskennellä vähintään viisi vuotta, joilta on vuosittain kertynyt eläkkeeseen oikeuttavia tuloja vähintään 86.600 kruunua Eläkettä voi kertyä kullakin vuodelta vain yhdestä kerrallaan vain toiselle vanhemmista Eläke karttuu oletusarvoisesti vanhemmalle, jolla on kyseisenä vuonna alhaisemmat tulot, mutta eläkeoikeus voidaan siirtää anomuksesta myös parempituloiselle vanhemmalle
		Muuta	Laskentatavasta huolimatta, vanhemman eläkeoikeus ei kyseisinä vuosina voi ylittää ansiokattoa
		Laki	Lag om allmän försäkring (1962:361)
Vanhempainpäiväraha	x	Eläkettä karttuu	Vakuutetulle maksetut päivärahat huomioidaan pienten lasten vanhempien eläkeoikeutta laskettaessa
		Eläkekattuman peruste	Lasten vanhemmilla on oikeus yhteensä 480 vanhempainpäivärahä päivään. Molemmilla vanhemmilla on oikeus 240 etuuspäivään, joista toiselle vanhemmista voi siirtää 180 etuuspäivää Etuus maksetaan ensimmäisiltä 390 päivältä ansiosidonnaisena (vähintään perustasoisena, eli 180 kruunua päivältä). Lopulta 90 päivän ajalta vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäistasoisena, eli 60 kruunua päivältä
		Ehdot	Försäkringskassan voi ruveta maksamaan vanhempainpäivärahaa äidille aikaisintaan 60 päivää ennen lapsen laskettua aikaa. Vanhempainpäivärahaa voidaan maksaa aina siihen asti, kunnes lapsi täyttää 8 vuotta tai lopettaa ensimmäisen kouluvuotensa Jotta vanhemmalla olisi oikeus ansiosidonnaisena vanhempainpäivärahaan ensimmäiseltä 180 päivältä, tulee tällä olla oikeus vähintään 60 kruunun sairauspäivärahaan vähintään 240 päivältä ennen lapsen syntymää tai laskettua aikaa. Muuten etuus maksetaan perustasoisena. Lopuille 210 päivälle vastaava rajoitusta ei ole
		Muuta	Vanhemman laskennalliset työtulot suojataan, mikäli vanhempi jää osittain tai kokonaan vanhempainpäiväpaalle hoitaakseen alle vuoden ikäistä lastaan
Sairaus- ja kuntoutusetuudet		X	
Ansiosidonnainen sairausajan palkka	x	Laki	Lag om sjuklön 1991:1047
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetulle maksetusta sairausajan palkasta
		Eläkekattuman peruste	Työnantajan maksaman sairausajan palkan suuruus on 80 prosenttia vakuutetun palkasta Sairausajan palkkaan on oikeutettu työsuhteessa oleva vakuutettu, joka ei pysty työskentelemään sairastumisen vuoksi
		Ehdot	Sairausajan palkkaa maksetaan sairastumispäivän jälkeisestä päivästä lähtien, kunnes sairastumisesta on kulunut yhteensä 14 päivää
Muuta	-		
Ansiosidonnainen sairauspäiväraha	x	Laki	Lag om allmän försäkring 1962:361
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetun saamiin sairauspäivärahojen perusteella
		Eläkekattuman peruste	Sairauspäivärahan perusteena ovat vakuutetun laskennalliset vuosittaiset bruttotyöansiot. Sairauspäivärahan laskennallisen perusteen yläraja on 324.750 kruunua vuodessa. Päivärahan määrä on 80 prosenttia vakuutetun päiväkohtaisesta bruttotyöansioista, joka lasketaan pääsääntöisesti jakamalla laskennalliset vuosittaiset bruttotyöansiot vuoden kalenteripäivien lukumäärän mukaan Ansiosidonnaisena sairauspäivärahaan on oikeutettu henkilö, jonka sairaus on kestänyt yli neljätoista päivää, ja jolle työnantaja ei enää maksa palkkaa sairauden ajalta
		Ehdot	Vakuutetun laskennallisten työtulojen tulee olla vähintään 9.456 kruunua Ansiosidonnaista sairauspäivärahaa maksaa Försäkringskassan ja vakuutetun oikeus etuuteen säilyy koko tämän sairauden ajan, tai kunnes etuus muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi, ts. sairauskorvaukseksi
		Muuta	Sairauspäiväraha voidaan muuttaa työkyvyttömyyseläkkeeksi silloin, kun henkilön työkykyyn todetaan alentuneen pysyvästi vähintään neljänneksellä, tai kun henkilön sairastumisajankohdasta on kulunut korkeintaan vuosi
Sairauskorvaus	x	Laki	Lag om allmän försäkring (1962:361)
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetun saamiin sairauskorvausten perusteella
		Eläkekattuman peruste	Ansiosidonnainen sairauskorvaus määräytyy vakuutetun aikaisempien työansioiden ja sosiaalietuuksien perusteella tietyiltä tarkasteluajalta, joka määritellään vakuutetun iän perusteella Sairauskorvauksen peruste lasketaan tarkastelu vuosien kolmen korkeimman eläkkeeseen oikeuttavien ansioiden keskiarvon perusteella. Vakuutetulla on oltava tarkasteluajalla eläkkeeseen oikeuttavia ansioita vähintään yhdeltä vuodelta, muuten henkilöllä ei ole oikeutta ansiosidonnaisena sairauskorvaukseen Täyttää työkyvyttömyyttä kompensoivan ansiosidonnaisen sairauskorvauksen määrä on 64 prosenttia oletusansioista, mutta eläkettä laskettaessa korvauksesta huomioidaan sen perusteena oleva työntekijän eläkemaksulla vähennetty oletusansio
		Ehdot	Sairauskorvaukseen on oikeutettu 30–64-vuotias vakuutettu, jonka työkyky on pysyvästi alentunut vähintään neljasosan sairauden tai muun fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn aleneman takia vähintään vuodeksi
		Muuta	-
Elinkorko ja erityinen työtapaturvakorvaus	x	Laki	Lag om arbetsskadeförsäkring (1976:360)
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu vakuutetulle maksettujen elinkoron tai erityisen työtapaturvakorvauksen perusteella
		Eläkekattuman peruste	Toistaiseksi tai määräajaksi myönnetyn elinkoron suuruus vastaa vakuutetun ennen loukkaantumista ansaitun työansion ja loukkaantumisen jälkeisen arvioidun työansion erotuksen määrää Försäkringskassan maksamaan tapaturmavakuutusetuksiin on oikeus vakuutetulla joka loukkaantuu työmatkalla tai työpaikalla. Loukkaantumisen syynä on oltava onnettomuus tai muu ennakoimaton tilanne työssä, jolla on henkilölle haitallisia vaikutuksia
		Ehdot	Elinkorkoon on oikeus vakuutetulla, jonka työkyky on alentunut pysyvästi tai vähintään vuodeksi työtapaturman takia ainakin 1/15 normaalista. Lisäksi vakuutetun vuosittaisen ansionmenetyksen on oltava vähintään 9.850 kruunua. Elinkorkoa voidaan maksaa vakuutetun työkyvyn aleneman lisäksi tämän työkykyä parantavaa kuntoutusta varten, sekä kompensoimaan vakuutetun ansion alenemaa tämän työpaikan tai työtehtävän muutoksen takia Erityiseen työtapaturvakorvaukseen on oikeus vakuutetulla, jolle on myönnetty elinkorko, ja jolle on saman työtapaturman aiheuttaman vamman takia koitunut ansionmenetyksiä karenssipäivien takia
		Muuta	Mikäli vakuutetun työkyky ei ole alentunut työtapaturmassa pysyvästi tai vähintään vuodeksi, on tällä oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen sairauspäivärahaan

LIITE 2 Esimerkkityöurien mukaisten palkattomien aikojen lainsäädäntö Suomessa²⁰

Etuudet	Kartuttaako eläkettä		Suomi	
	Ei	Kyllä		
Asevelvollisuus	X			
Opiskelu	X		Laki	Laki valtion varoista suorittavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003)
			Eläkettä karttuu	Eläkekattumaa suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta: - ammatillinen perustutkinto ja alempi korkeakoulututkinto 3 vuotta - ammattikorkeakoulututkinto 4 vuotta - ylempi korkeakoulututkinto 5 vuotta
			Eläkekattuman peruste	Perusteena 536,27€ kuukausitasoinen etuusansio
			Ehdot	Tutkinnon varsinaisen suorittamisaika ei vaikuta eläkekattuman pituuteen
			Muuta	Tutkinnoista voi karttua eläkettä enintään 5 vuodelta Valtion varoista kustannettava tutkinnoista kertynyt eläke ei ole työeläkettä, mutta erillislain mukainen eläkeosuus maksetaan henkilön työeläkkeen yhteydessä
Työttömyysetuudet	X			
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	x		Laki	Työttömyystuvalaki (1290/2002)
			Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 75% vakuutetun etuusansioista
			Eläkekattuman peruste	Etuusansiona toimivat päivärahana perusteena olevat vakuutetun vakiintuneet ja veron ennakopidätyksen alaiset kuukausiansiot
			Ehdot	Työttömyyskassan jäsenyys vähintään 10kk ennen työttömyyden alkua Vakuutetulle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusta Vakuutettu on työskennellyt vähintään 43 kalenteriviikon ajan työttömyyttä edeltäneen 26 kk tarkastelujakson aikana Työskentelyä ko. aikana vähintään 18 tuntia päivässä ja ansioita vähintään 929,60€/kk Karanssina 7 työttömyyspäivää 8 perättäisen kalenteriviikon aikana Työttömyyskassa maksaa etuutta enintään 500 päivän enimmäisajalta
			Muuta	Enimmäisajan päätyttyä tai vakuutetun oikeuden päivärahaan päätyttyä muusta syystä, voi vakuutettu hakea työmarkkinatukea Kansaneläkelaitokselta. Työmarkkinatuesta ei kartu vanhuuseläkettä. Etuudesta karttuu eläkettä vakuutetun 63-vuoden täyttämiskuukauden loppuun
Vanhempainetuudet	X			
Äitiysraha	x		Laki	Sairausvakuutuslaki 1224/2004
			Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 117% vakuutetun etuusansioista
			Eläkekattuman peruste	Etuusansiona toimivat päivärahana perusteena olevat vakuutetun työtulot Työtulot määritellään kuten sairauspäivärahaa laskettaessa
			Ehdot	Vakuutettu raskaana vähintään 154 päivää Etuuden maksamisen aikaistaan 50 päivää ja viimeistään 30 päivää ennen lapsen laskettua aikaa
			Muuta	Kela maksaa etuutta enintään 105 arkipäivältä Mikäli vakuutetulla ei ole lainkaan työansioita, tai jos vakuutetun etuusansio muuten alittaa laissa määritellyn vähimmäistason, käytetään etuusansiona aina laissa määriteltyä 536,27€ kuukaudessa
Isyysraha	x		Laki	Sairausvakuutuslaki 1224/2004
			Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 117% vakuutetun etuusansioista
			Eläkekattuman peruste	Etuusansiona toimivat päivärahana perusteena olevat vakuutetun työtulot Työtulot määritellään kuten sairauspäivärahaa laskettaessa
			Ehdot	Lapsen hoitaminen estää isän ansiotyöskentelyn Kela maksaa isyysrahaa enintään 18 arkipäivältä
			Muuta	Isyysrahakaudet voidaan jakaa yhdestä neljään jaksoon äidin äitiys- tai vanhempien vanhempainrahakaudella Isällä oikeus isyysrahaan 1-12 arkipäivältä välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä, jos tämä on ollut etuuden saaja vanhempainrahakauden viimeiset 12 arkipäivää

²⁰ Jatkuu seuraavalla sivulla

Vanhempainraha	x	Laki	Sairausvakuutuslaki 1224/2004
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 117% vakuutetun etuusansioista
		Eläkekarttuman peruste	Etuusansioon toimivat päivärahan perusteena olevat vakuutetun työtulot
		Ehdot	Työtulot määritellään kuten sairauspäivärahaa laskettaessa Vanhempien oikeus etuuteen vanhempainrahaan alkaa välittömästi äitiysrahan päättymisen jälkeen, mikäli äiti on käynyt lääkärissä jälkitarkastuksessa Etuutta voidaan maksaa yhdestä lapsesta vanhempien keskinäisellä sopimuksella joko lapsen isälle tai äidille, mutta ei molemmille yhtä aikaa Vanhempi on asunut Suomessa vähintään 180 päivää juuri ennen lapsen laskettua syntymäaikaa Lapsenhoidon on estettävä isän ansiotyöskentelyn Kela maksaa etuutta enintään 158 arkipäivältä
		Muuta	-
Kotihoidontuki	x	Laki	Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003)
		Eläkettä karttuu	Vakuutetulle karttuu eläkettä alle kolmivuotiaan lapsen kotihoidon ajalta, jos lapsen hoito estää vanhemman ansiotyön ja tämä on oikeutettu kotihoidon tukeen
		Eläkekarttuman peruste	Perusteena 536,27€ kuukausittainen etuusansio Kotihoidon tukeen on vakuutetulla henkilöllä, jonka alle kolmevuotias lapsi ei ole kunnallisen tai kunnan järjestämän päivähoiton tai yksityisen päivähoiton piirissä
		Ehdot	Eläkettä karttuu vain yhdestä lapsesta kerrallaan
		Muuta	Valtion varoista kustannettava alle tutkinnoista kertynyt eläke ei ole työeläkettä, mutta erillislain mukainen eläkeosuus maksetaan henkilön työeläkkeen yhteydessä Kotihoidontuesta karttunut eläke ei vähennä kansaneläkettä
Sairaus- ja kuntoutusetuudet		X	
Ansiosidonnainen sairauspäiväraha	x	Laki	Sairausvakuutuslaki 1224/2004
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 65% vakuutetun etuusansioista
		Eläkekarttuman peruste	Etuusansioina toimivat päivärahan perusteena olevat vakuutetun työtulot, jotka on todettu viimeksi valmistuneessa verotuksessa. Lisäksi työtuloista vähennetään työntekijän eläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu Hakijan anomuksesta työtulot voidaan määritellä viimeisten 6 kuukauden työtulojen perusteella, mikäli työtulot ovat viime verotuksessa todettuja työtuloja huomattavasti suuremmat
		Ehdot	Etuuteen on oikeus vakuutetulla, joka on estynyt tekemästä tavallista tai siihen verrattavaa ansiotyötään sairauden vuoksi, ja joka on työskennellyt vähintään 3 kuukautta ennen työkyyttömyyttään Etuutta maksetaan sairastumispäivän ja 9 sairastumisen jälkeisen arkipäivän jälkeen Kela maksaa etuutta enintään 300 arkipäivän enimmäisajalta, mutta etuuden maksaminen lopetetaan sen kuukauden lopussa, jota seuraavan kuukauden aikana enimmäisaika täyttyisi
		Muuta	-
Työeläkeläiden mukainen kuntoutusraha	x	Laki	Työntekijän eläkelaki 395/1961
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 65% vakuutetun etuusansioista
		Eläkekarttuman peruste	Etuusansiona toimii vakuutetun tulevan ajan ansio Etuuteen on oikeus vakuutetulla, jolla on todettu sairaudesta tai vammasta johtuva riski työkyyttömyyseläkkeeseen, ja joka osallistuu ammatilliseen kuntoutukseen Vakiintuneesti työskennelleen vakuutetun työsuhteen päättymisestä ei ole kulunut vuotta pidempää aikaa Ansiomenetyskorvaukset ovat ensisijaisia muiden lakien mukaisiin etuuksiin nähden
		Muuta	-
Tapaturmalakien mukainen päiväraha sekä kuntoutuksen päiväraha ja eläke	x	Laki	Tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991)
		Eläkettä karttuu	Eläkettä karttuu 65% vakuutetun etuusansioista
		Eläkekarttuman peruste	Eläkkeen perusteena toimivat tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmavakuutuslain mukainen kuntoutuksen päiväraha ja tapaturmavakuutuslain mukainen kuntoutuksen eläkkeen etuusansiot Etuusansiona toimii vakuutetulle maksetun ansiomenetyskorvauksen määrä Päivärahaan on oikeutettu työsuhteessa oleva vakuutettu, joka on työkyytön vähintään kolme päivää työtaturman tai ammatitautin takia.
		Ehdot	Kuntoutuksen päivärahaan on oikeutettu työsuhteessa oleva työkyytön vakuutettu, joka osallistuu kuntoutukseen. Päivärahaa maksetaan jokaiselta päivästä vakuutetun työkyyttömyysasteen mukaisesti korkeintaan vuoden työkyyttömyyden toteamisesta, jonka jälkeen etuus muuttuu tapaturmaeläkkeeksi. Tapaturmaeläkkeen edellytyksenä on, että vakuutetun työkyky on alentunut vähintään 10 prosentilla ja että tämän ansiot ovat alentuneet. Täyden tapaturmaeläkkeen määrä on 85 prosenttia päivärahasta, mutta se huomioidaan 100 prosenttina eläkettä laskettaessa.
		Muuta	Ansiomenetyskorvaukset ovat ensisijaisia muiden lakien mukaisiin etuuksiin nähden

LIITE 3 Esimerkkityöurat

Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta					Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta					Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta				
Ikä	Nainen		Mies		Ikä	Nainen		Mies		Ikä	Nainen		Mies	
	Katkoton työura	Katkonainen työura	Katkoton työura	Katkonainen työura		Katkoton työura	Katkonainen työura	Katkoton työura	Katkonainen työura		Katkoton työura	Katkonainen työura	Katkoton työura	Katkonainen työura
17	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	17	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu	17	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu
18	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	18	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu	18	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu
19	Ammatillinen perustutkinto	Ammatillinen perustutkinto	Ammatillinen perustutkinto	Ammatillinen perustutkinto	19	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu	19	Koulu	Koulu	Koulu	Koulu
20	Työ	Työ	Asevelvollisuus	Asevelvollisuus	20	Opiskelu	Opiskelu	Asevelvollisuus	Asevelvollisuus	20	Opiskelu	Opiskelu	Asevelvollisuus	Asevelvollisuus
21	Työ	Työtön	Työ	Työ	21	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	21	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu
22	Työ	Työtön	Työ	Työtön	22	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	22	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu
23	Työ	Työ	Työ	Työtön	23	Ammatti- korkeakoulututkinto	Ammatti- korkeakoulututkinto	Opiskelu	Opiskelu	23	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu	Opiskelu
24	Työ	Työ	Työ	Työ	24	Työ	Työ	Ammatti- korkeakoulututkinto	Ammatti- korkeakoulututkinto	24	Ylempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Opiskelu	Opiskelu
25	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	25	Työ	Työtön	Työ	Työ	25	Työ	Työ	Ylempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto
26	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	26	Työ	Työtön	Työ	Työtön	26	Työ	Työtön	Työ	Työ
27	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	27	Työ	Työ	Työ	Työtön	27	Työ	Työtön	Työ	Työtön
28	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	28	Työ	Työ	Työ	Työ	28	Työ	Työ	Työ	Työtön
29	Työ	Työ	Työ	Työ	29	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	29	Työ	Työ	Työ	Työ
30	Työ	Työ	Työ	Työ	30	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	30	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ
31	Työ	Työ	Työ	Työ	31	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	31	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ
32	Työ	Työ	Työ	Työ	32	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ	32	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ
33	Työ	Työ	Työ	Työ	33	Työ	Työ	Työ	Työ	33	Työ	Lapsenhoito	Työ	Työ
34	Työ	Työ	Työ	Työ	34	Työ	Työ	Työ	Työ	34	Työ	Työ	Työ	Työ
35	Työ	Työ	Työ	Työ	35	Työ	Työ	Työ	Työ	35	Työ	Työ	Työ	Työ
36	Työ	Työ	Työ	Työ	36	Työ	Työ	Työ	Työ	36	Työ	Työ	Työ	Työ
37	Työ	Työ	Työ	Työ	37	Työ	Työ	Työ	Työ	37	Työ	Työ	Työ	Työ
38	Työ	Työ	Työ	Työ	38	Työ	Työ	Työ	Työ	38	Työ	Työ	Työ	Työ
39	Työ	Työ	Työ	Työ	39	Työ	Työ	Työ	Työ	39	Työ	Työ	Työ	Työ
40	Työ	Työ	Työ	Työ	40	Työ	Työ	Työ	Työ	40	Työ	Työ	Työ	Työ
41	Työ	Työ	Työ	Työ	41	Työ	Työ	Työ	Työ	41	Työ	Työ	Työ	Työ
42	Työ	Työ	Työ	Työ	42	Työ	Työ	Työ	Työ	42	Työ	Työ	Työ	Työ
43	Työ	Työ	Työ	Työ	43	Työ	Työ	Työ	Työ	43	Työ	Työ	Työ	Työ
44	Työ	Työ	Työ	Työ	44	Työ	Työ	Työ	Työ	44	Työ	Työ	Työ	Työ
45	Työ	Sairastuminen	Työ	Sairastuminen	45	Työ	Sairastuminen	Työ	Sairastuminen	45	Työ	Sairastuminen	Työ	Sairastuminen
46	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	46	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	46	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus
47	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	47	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	47	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus
48	Työ	Työ	Työ	Työ	48	Työ	Työ	Työ	Työ	48	Työ	Työ	Työ	Työ
49	Työ	Työ	Työ	Työ	49	Työ	Työ	Työ	Työ	49	Työ	Työ	Työ	Työ
50	Työ	Työ	Työ	Työ	50	Työ	Työ	Työ	Työ	50	Työ	Työ	Työ	Työ
51	Työ	Työ	Työ	Työ	51	Työ	Työ	Työ	Työ	51	Työ	Työ	Työ	Työ
52	Työ	Työ	Työ	Työ	52	Työ	Työ	Työ	Työ	52	Työ	Työ	Työ	Työ
53	Työ	Työ	Työ	Työ	53	Työ	Työ	Työ	Työ	53	Työ	Työ	Työ	Työ
54	Työ	Työ	Työ	Työ	54	Työ	Työ	Työ	Työ	54	Työ	Työ	Työ	Työ
55	Työ	Työtapaturma	Työ	Työtapaturma	55	Työ	Työtapaturma	Työ	Työtapaturma	55	Työ	Työtapaturma	Työ	Työtapaturma
56	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	56	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus	56	Työ	Kuntoutus	Työ	Kuntoutus
57	Työ	Työ	Työ	Työ	57	Työ	Työ	Työ	Työ	57	Työ	Työ	Työ	Työ
58	Työ	Työ	Työ	Työ	58	Työ	Työ	Työ	Työ	58	Työ	Työ	Työ	Työ
59	Työ	Työ	Työ	Työ	59	Työ	Työ	Työ	Työ	59	Työ	Työ	Työ	Työ
60	Työ	Työ	Työ	Työ	60	Työ	Työ	Työ	Työ	60	Työ	Työ	Työ	Työ
61	Työ	Työ	Työ	Työ	61	Työ	Työ	Työ	Työ	61	Työ	Työ	Työ	Työ
62	Työ	Työ	Työ	Työ	62	Työ	Työ	Työ	Työ	62	Työ	Työ	Työ	Työ
63	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	63	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	63	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke
64	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	64	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	64	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke	Työ tai eläke
65	Eläke	Eläke	Eläke	Eläke	65	Eläke	Eläke	Eläke	Eläke	65	Eläke	Eläke	Eläke	Eläke

LIITE 4 Katkonaisten esimerkkityöurien palkattomien aikojen muodostamien vanhuuseläkkeiden määrät ja korvaavuusasteet suhteessa katkottomiin esimerkkityöuriin tuloluokittain ja sukupuolen mukaan

Naiset	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Opiskelu	13,00 €	13,00 €		0,00 €	0,00 €	
Työ / Työttömyys	29,60 €	21,40 €	72,29 %	20,92 €	16,57 €	79,24 %
Työ / Lastenhoito	61,67 €	46,57 €	75,51 %	64,47 €	86,14 €	133,60 %
Työ / Sairaus	44,40 €	28,65 €	64,53 %	31,38 €	29,25 €	93,24 %
Työ / Työtapaturma	37,02 €	18,90 €	51,04 %	20,92 €	20,92 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	172,89 €	115,51 €	66,89 %	137,68 €	152,88 €	111,04 %
Muu työeläke	515,38 €	515,38 €	100,00 %	332,96 €	332,96 €	100,00 %
Kansaneläke	97,66 €	130,90 €	134,04 %	198,74 €	191,44 €	96,33 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	93,35 €	93,35 €	100,00 %
Kokonaiseläke	785,74 €	761,80 €	96,95 %	762,72 €	770,63 €	101,04 %
Naiset	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Opiskelu	27,12 €	27,12 €		43,02 €	43,02 €	
Työ / Työttömyys	59,20 €	42,80 €	72,29 %	41,84 €	32,09 €	76,71 %
Työ / Lastenhoito	123,34 €	76,77 €	62,24 %	128,95 €	135,47 €	105,06 %
Työ / Sairaus	88,80 €	57,30 €	64,53 %	62,75 €	58,52 €	93,25 %
Työ / Työtapaturma	74,05 €	37,80 €	51,04 %	41,84 €	41,84 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	345,39 €	214,67 €	62,15 %	275,37 €	267,92 €	97,29 %
Muu työeläke	913,48 €	913,48 €	100,00 %	625,28 €	625,28 €	100,00 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	186,70 €	186,70 €	100,00 %
Kokonaiseläke	1 258,87 €	1 128,15 €	89,62 %	1 087,34 €	1 079,89 €	99,31 %
Naiset	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Opiskelu	33,90 €	33,90 €		49,64 €	49,64 €	
Työ / Työttömyys	88,80 €	64,20 €	72,29 %	58,16 €	32,29 €	55,52 %
Työ / Lastenhoito	185,01 €	106,97 €	57,82 %	179,26 €	178,30 €	99,47 %
Työ / Sairaus	133,20 €	85,95 €	64,53 %	87,24 €	81,42 €	93,33 %
Työ / Työtapaturma	111,07 €	56,69 €	51,04 %	58,16 €	58,16 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	518,08 €	313,82 €	60,57 %	382,82 €	350,18 €	91,47 %
Muu työeläke	1 319,04 €	1 319,04 €	100,00 %	830,02 €	830,97 €	100,72 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	515,00 €	515,00 €	100,00 %
Kokonaiseläke	1 837,12 €	1 632,86 €	88,88 %	1 727,84 €	1 696,15 €	98,17 %
Miehet	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Asevelvollisuus	0,00 €	0,00 €		10,46 €	10,46 €	
Opiskelu	13,00 €	13,00 €		0,00 €	0,00 €	
Työ / Työttömyys	29,60 €	21,40 €	72,29 %	20,92 €	16,57 €	79,24 %
Työ / Lastenhoito	1,78 €	2,07 €	116,39 %	3,44 €	0,64 €	18,73 %
Työ / Sairaus	44,40 €	28,65 €	64,53 %	31,38 €	29,25 €	93,24 %
Työ / Työtapaturma	37,02 €	18,90 €	51,04 %	20,92 €	20,92 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	112,80 €	71,02 €	62,96 %	76,65 €	67,39 €	87,92 %
Muu työeläke	560,47 €	560,47 €	100,00 %	393,99 €	393,99 €	100,00 %
Kansaneläke	104,35 €	123,24 €	118,10 %	198,74 €	203,18 €	102,24 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	93,35 €	93,35 €	100,00 %
Kokonaiseläke	777,62 €	754,73 €	97,06 %	762,72 €	757,91 €	99,37 %
Miehet	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Asevelvollisuus	0,00 €	0,00 €		10,46 €	10,46 €	
Opiskelu	27,12 €	27,12 €		43,02 €	43,02 €	
Työ / Työttömyys	59,20 €	42,80 €	72,29 %	41,84 €	32,09 €	76,71 %
Työ / Lastenhoito	3,55 €	4,13 €	116,39 %	6,88 €	0,64 €	9,37 %
Työ / Sairaus	88,80 €	57,30 €	64,53 %	62,75 €	58,52 €	93,25 %
Työ / Työtapaturma	74,05 €	37,80 €	51,04 %	41,84 €	41,84 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	225,60 €	142,03 €	62,96 %	153,30 €	133,09 €	86,82 %
Muu työeläke	1 003,66 €	1 003,66 €	100,00 %	736,89 €	736,89 €	100,00 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	0,00 €	7,05 €	705,49 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	186,70 €	186,70 €	100,00 %
Kokonaiseläke	1 229,27 €	1 145,70 €	93,20 %	1 076,88 €	1 063,73 €	98,78 %
Miehet	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta					
	FIN - Eläke - Katkoton työura	FIN - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %	SWE - Eläke - Katkoton työura	SWE - Eläke - Katkonainen työura	Korvaavuusaste %
Asevelvollisuus	0,00 €	0,00 €		10,46 €	10,46 €	
Opiskelu	33,90 €	33,90 €		49,64 €	49,64 €	
Työ / Työttömyys	88,80 €	64,20 €	72,29 %	58,16 €	32,29 €	55,52 %
Työ / Lastenhoito	5,33 €	6,20 €	116,39 %	9,56 €	0,64 €	6,74 %
Työ / Sairaus	133,20 €	85,95 €	64,53 %	87,24 €	81,42 €	93,33 %
Työ / Työtapaturma	111,07 €	56,69 €	51,04 %	58,16 €	58,16 €	100,00 %
Eläkkeen määrä yhteensä	338,41 €	213,05 €	62,96 %	213,12 €	172,52 €	80,95 %
Muu työeläke	1 454,31 €	1 454,31 €	100,00 %	981,10 €	984,94 €	100,39 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 €	0,00 %	515,00 €	515,00 €	100,00 %
Kokonaiseläke	1 792,72 €	1 667,36 €	93,01 %	1 709,21 €	1 672,45 €	97,85 %

Kursivi = Katkottomissa työurissa sovellettu ansiokattoa, katkollisissa työurissa ansiokatto ei tullut sovellettavaksi

Lukuohje = Taulukossa esitetään tutkimuksen työuramallin mukaisten palkattomia aikoja sisältävien työurien ja vastaavana aikana työskennelleiden verokikhenkilöiden eläkkeiden määrät tiettyä hetkenä, sekä palkattomien aikojen eläkkeen määrän korvaavuusaste suhteessa vastaavan ajan työskentelystä karttuneen eläkkeen määrään.

Esimerkiksi pienituloisen naisen työttömyyden ajalta kertyneen eläkkeen määrä (21,40€), löytyy taulukon kohdan 'Naiset' & 'Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta' rivin 'Työ / Työttömyys' sarakkeesta 'FIN - Eläke - Katkonainen työura'. Ko. kohdan vasemmalta puolelta ('FIN - Eläke - Katkoton työura') löytyy vastaavana aikana työskennelleen verokikhenkilön eläkkeen määrä (29,60€) ja oikealta puolelta ('Korvaavuusaste %') työttömyyden ajalta kertyneen eläkkeen määrä suhteessa vastaavan ajan työskentelystä karttuneen eläkkeen määrään (72,29%).

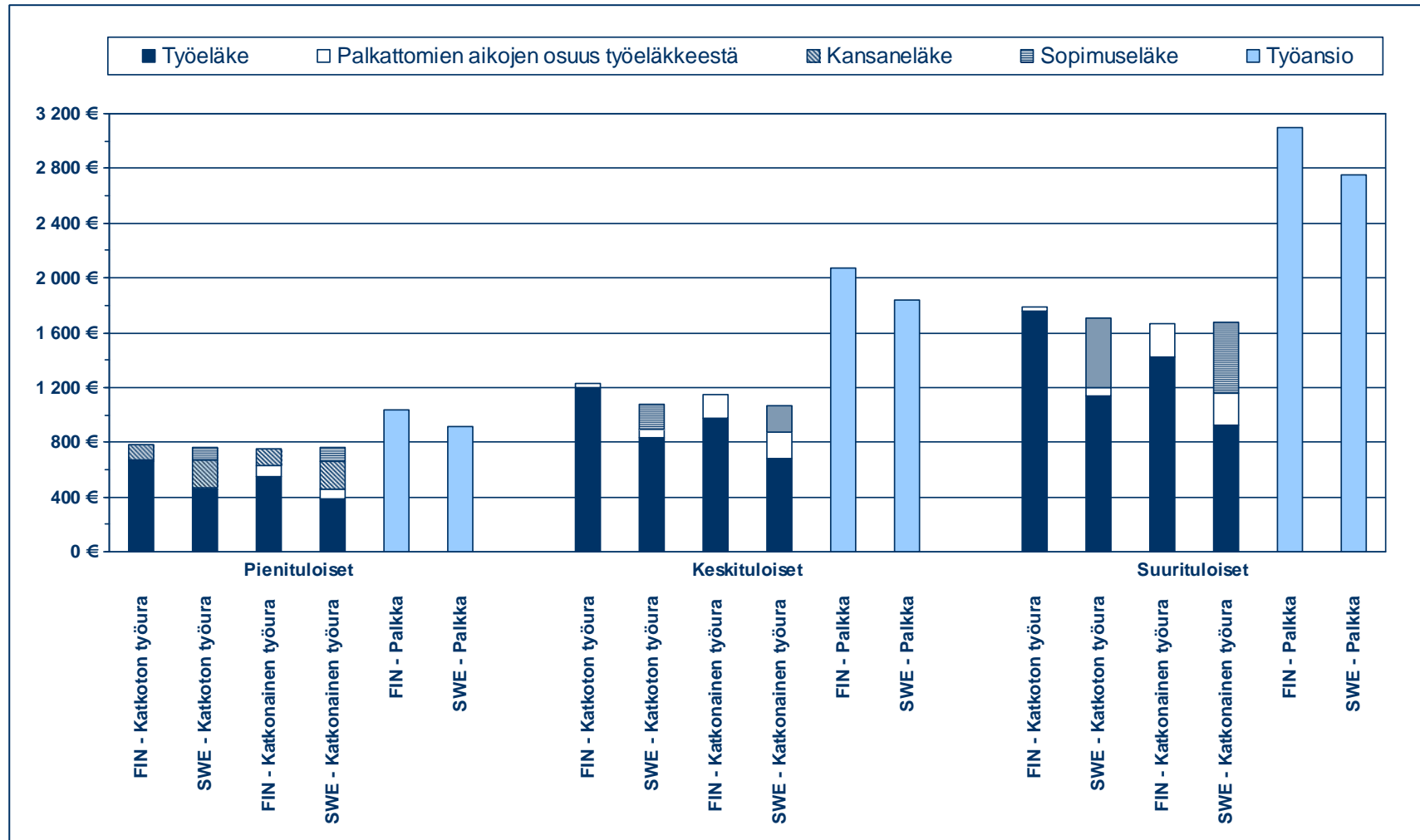
LIITE 5 Esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden määrät ja rakenteet sekä korvaavuusasteet suhteessa kuukausitasoisiin työansioihin tulo luokittain ja sukupuolen mukaan

Naiset	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	13,00 €	1,65 %	0,00 €	0,00 %	128,51 €	16,87 %	131,96 €	17,12 %
Muu työeläke	675,08 €	85,92 %	470,64 €	61,71 %	502,38 €	65,95 %	353,87 €	45,92 %
Kansaneläke	97,66 €	12,43 %	198,74 €	26,06 %	130,90 €	17,18 %	191,44 €	24,84 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	93,35 €	12,24 %	0,00 €	0,00 %	93,35 €	12,11 %
Yhteensä	785,74 €	100,00 %	762,72 €	100,00 %	761,80 €	100,00 %	770,63 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	1 034,28 €	75,97 %	918,18 €	83,07 %	1 034,28 €	73,65 %	918,18 €	83,93 %
Naiset	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	27,12 €	2,15 %	43,02 €	3,96 %	241,79 €	21,43 %	269,10 €	24,92 %
Muu työeläke	1 231,75 €	97,85 %	857,63 €	78,87 %	886,36 €	78,57 %	624,09 €	57,79 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	186,70 €	17,17 %	0,00 €	0,00 %	186,70 €	17,29 %
Yhteensä	1 258,87 €	100,00 %	1 087,34 €	100,00 %	1 128,15 €	100,00 %	1 079,89 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	2 068,56 €	60,86 %	1 836,36 €	59,21 %	2 068,56 €	54,54 %	1 836,36 €	58,81 %
Naiset	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	33,90 €	1,85 %	49,64 €	2,87 %	347,72 €	21,30 %	341,65 €	20,14 %
Muu työeläke	1 803,22 €	98,15 %	1 163,20 €	67,32 %	1 285,14 €	78,70 %	839,50 €	49,49 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	515,00 €	29,81 %	0,00 €	0,00 %	515,00 €	30,36 %
Yhteensä	1 837,12 €	100,00 %	1 727,84 €	100,00 %	1 632,86 €	100,00 %	1 696,15 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	3 102,84 €	59,21 %	2 754,53 €	62,73 %	3 102,84 €	52,62 %	2 754,53 €	61,58 %
Miehet	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	13,00 €	1,67 %	10,46 €	1,37 %	84,01 €	11,13 %	77,85 €	10,27 %
Muu työeläke	660,28 €	84,91 %	460,18 €	60,33 %	547,47 €	72,54 %	383,53 €	50,60 %
Kansaneläke	104,35 €	13,42 %	198,74 €	26,06 %	123,24 €	16,33 %	203,18 €	26,81 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	93,35 €	12,24 %	0,00 €	0,00 %	93,35 €	12,32 %
Yhteensä	777,62 €	100,00 %	762,72 €	100,00 %	754,73 €	100,00 %	757,91 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	1 034,28 €	75,19 %	918,18 €	83,07 %	1 034,28 €	72,97 %	918,18 €	82,54 %
Miehet	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	27,12 €	2,21 %	53,48 €	4,97 %	169,15 €	14,76 %	186,57 €	17,54 %
Muu työeläke	1 202,15 €	97,79 %	836,71 €	77,70 %	976,54 €	85,24 %	683,41 €	64,25 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	7,05 €	0,66 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	186,70 €	17,34 %	0,00 €	0,00 %	186,70 €	17,55 %
Yhteensä	1 229,27 €	100,00 %	1 076,88 €	100,00 %	1 145,70 €	100,00 %	1 063,73 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	2 068,56 €	59,43 %	1 836,36 €	58,64 %	2 068,56 €	55,39 %	1 836,36 €	57,93 %
Miehet	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta							
	FIN - Katkoton työura	%	SWE - Katkoton työura	%	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Palkattomien aikojen osuus	33,90 €	1,89 %	60,09 €	3,52 %	246,95 €	14,81 %	232,61 €	13,91 %
Muu työeläke	1 758,82 €	98,11 %	1 134,12 €	66,35 %	1 420,41 €	85,19 %	924,84 €	55,30 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	515,00 €	30,13 %	0,00 €	0,00 %	515,00 €	30,79 %
Yhteensä	1 792,72 €	100,00 %	1 709,21 €	100,00 %	1 667,36 €	100,00 %	1 672,45 €	100,00 %
Kuukausipalkka (PPP, €) - eläkkeen korvaavuusaste	3 102,84 €	57,78 %	2 754,53 €	62,05 %	3 102,84 €	53,74 %	2 754,53 €	60,72 %

Taulukossa esitetään tutkimuksen työuramallin mukaisten palkattomia aikoja sisältävien työurien ja vastaavana aikana työskennelleiden verokkikhenkilöiden kuukausitasoisten kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenne Suomessa ja Ruotsissa, sekä eläkkeiden eri osioiden määrät euroina ja prosentiosuoksina kokonaiseläkkeistä. Taulukosta ilmenee lisäksi kokonaiseläkkeiden korvaavuusaste esimerkkikhenkilöiden kuukausitasoisiin työansioihin verrattuna.

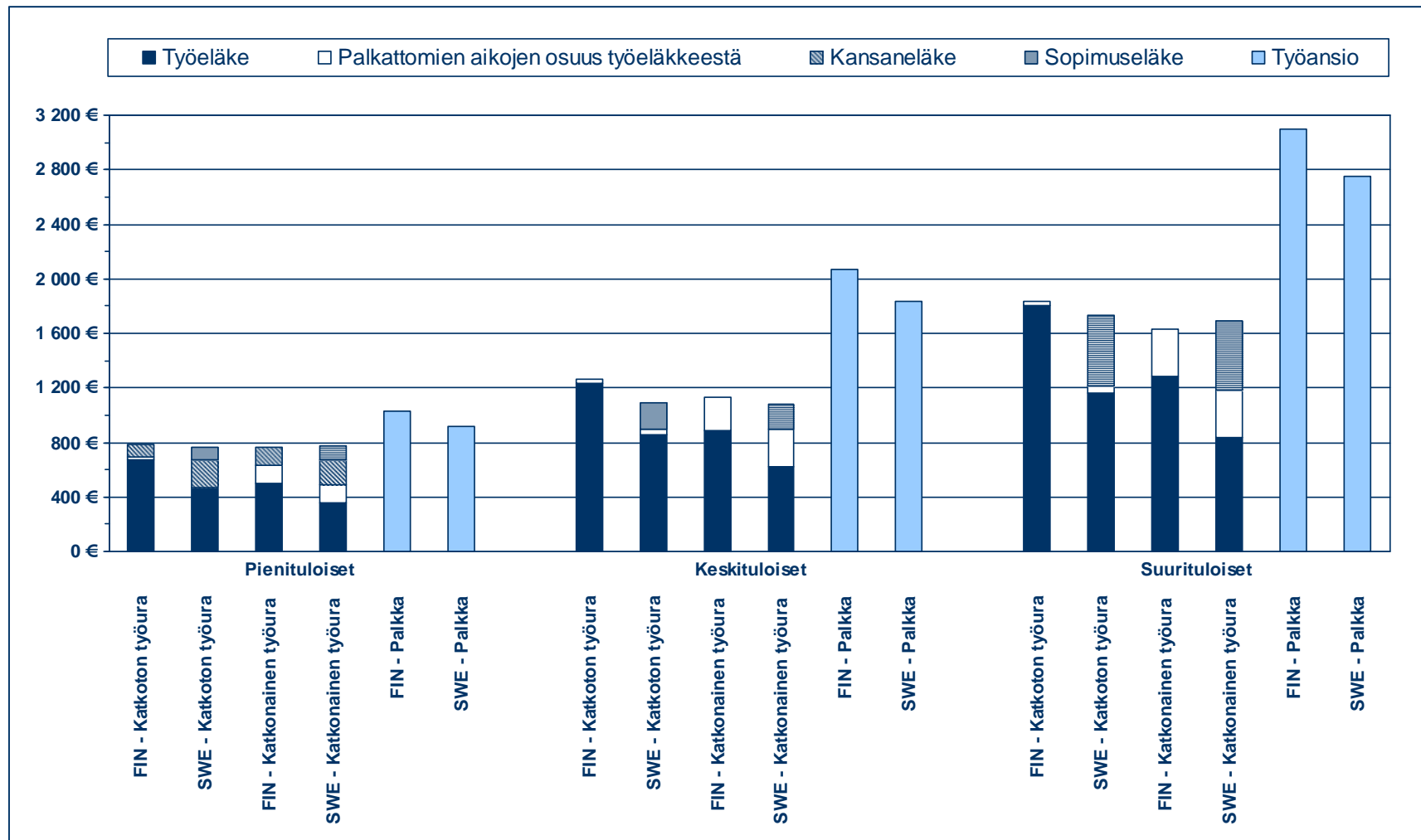
Lukuohje = Esimerkiksi pienituloisen katkonaisen työuran omaavan naispuolisen esimerkkikhenkilön palkattomien aikojen osuus kokonaisvanhuuseläkkeistä Suomessa (16,87%) luetaan taulukosta kohdan 'Naiset' ja 'Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta' rivin 'Palkattomien aikojen osuus' sarakkeesta 'FIN - Katkonainen työura - %'. Samaisen esimerkkikhenkilön kokonaisvanhuuseläkkeen korvaavuusaste (73,65%) työansioon verrattuna luetaan kohdan 'Naiset' ja 'Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta' rivin 'Kuukausipalkka (PPP,€) eläkkeen korvaavuusaste' sarakkeesta 'FIN - Katkonainen työura - %'

LIITE 6 Katkottomien ja katkonaisten esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenne ja määrä suhteessa työansioon miesten osalta (brutto, €/kk)

LIITE 7 Katkottomien ja katkonaisten esimerkkityöurien kokonaisvanhuuseläkkeiden rakenne ja määrä suhteessa työansioon naisten osalta (brutto, €/kk)

LIITE 8 Palkattomien aikojen todelliset vaikutukset katkonaisia työuria omaavien esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeiden määriin ja rakenteisiin tuloluokittain ja sukupuolen mukaan

Naiset	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	502,38 €	77,65 %	353,87 €	52,89 %
Kansaneläke	144,60 €	22,35 %	221,87 €	33,16 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	93,35 €	13,95 %
Yhteensä	646,99 €	100,00 %	669,10 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	114,81 €	15,07 %	101,53 €	13,18 %
Naiset	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	886,36 €	100,00 %	624,09 €	69,11 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	105,80 €	11,71 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	173,21 €	19,18 %
Yhteensä	886,36 €	100,00 %	903,10 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	241,79 €	21,43 %	176,79 €	16,37 %
Naiset	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	1 285,14 €	100,00 %	839,50 €	63,65 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	18,88 €	1,43 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	460,64 €	34,92 %
Yhteensä	1 285,14 €	100,00 %	1 319,02 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	347,72 €	21,30 %	377,13 €	22,23 %
Miehet	Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	547,47 €	80,49 %	383,53 €	54,53 %
Kansaneläke	132,69 €	19,51 %	226,52 €	32,20 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	93,35 €	13,27 %
Yhteensä	680,16 €	100,00 %	703,40 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	74,57 €	9,88 %	54,51 €	7,19 %
Miehet	Keskituloinen - ansiot 100% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	976,54 €	100,00 %	683,41 €	71,29 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	88,56 €	9,24 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	186,70 €	19,47 %
Yhteensä	976,54 €	100,00 %	958,66 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	169,15 €	14,76 %	105,07 €	9,88 %
Miehet	Suurituloinen - ansiot 150% keskipalkasta			
	FIN - Katkonainen työura	%	SWE - Katkonainen työura	%
Työeläke	1 420,41 €	100,00 %	924,84 €	64,23 %
Kansaneläke	0,00 €	0,00 %	0,00 €	0,00 %
Sopimuseläke	0,00 €	0,00 %	515,00 €	35,77 %
Yhteensä	1 420,41 €	100,00 %	1 439,84 €	100,00 %
Palkattomien aikojen todellinen vaikutus	246,95 €	14,81 %	232,61 €	13,91 %

Kursiivi = Palkattomien aikojen todellisen vaikutuksen osuus katkonaisia työuria omaavien esimerkkihenkilöiden kokonaisvanhuuseläkkeistä

Taulukossa esitetään tutkimuksen työuramallin mukaisten katkonaisia työuria omaavien esimerkkihenkilöiden palkattomien aikojen todelliset vaikutukset kuukausitasoisiin kokonaisvanhuuseläkkeisiin Suomessa ja Ruotsissa, sekä eläkkeiden eri osioiden määrät euroina ja prosentiosuuksina kokonaiseläkkeistä.

Lukuohje = Esimerkiksi pienituloisen katkonaisen työuran omaavan naispuolisen esimerkkihenkilön palkattomien aikojen todellinen vaikutus kokonaisvanhuuseläkkeeseen Suomessa (15,07%) luetaan taulukosta kohdan 'Naiset' ja 'Pienituloinen - ansiot 50% keskipalkasta' rivin 'Palkattomien aikojen todellinen vaikutus' sarakkeesta 'FIN - Katkonainen työura - %'